

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

Факультет економіки моря
Кафедра фінансів

«ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедру

професор НУК, д.е.н. Рогов Г.К.
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

_____ «___» червня 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства»

Виконав: студент групи 4441
Гупбишов И.Г.
(підпис)

Керівник роботи:

Доцент кафедри фінансів, к.е.н.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)
Приходько Н.В.
(підпис)

м. Миколаїв – 2021 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова Факультет економіки моря

Кафедра _____ фінансів
Спеціальність _____ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма _____ «Фінанси, банківська справа та страхування»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
проф., к.е.н. Карась П.М.
« 09 » березня 2021 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту _____ Гупбишов Имарат Гурбанмухаммедович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____ «Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства»

Керівник роботи _____ Приходько Наталія Василівна, доц., к.е.н.
(науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 340уч. від « 20 » _____ квітня _____ 2021 року

2. Термін подання роботи _____ 1 червня 2021 р.

3. Вихідні дані по роботі: _____

Фінансова звітність АТ «Екватор» за 2019-2020 роки

Нормативно-законодавча база

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів):

Розкрити теоретичні основи оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства; здійснити аналіз ліквідності і платоспроможності АТ «Екватор» за 2019-2020 роки; надати напрями підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства.

5. Перелік презентаційних матеріалів:

1. Аналітичний баланс АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 рр.

2. Оцінка ліквідності балансу АТ «Завод «Екватор» в 2019-2020 рр.

3. Коефіцієнти ліквідності АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки.

4. Розрахунок показників для оцінки рівня платоспроможності АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки.

5. Оцінка фінансового стану АТ «Завод «Екватор» за даними прогнозованих балансів

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
4	Мозговий А.М., доцент НУК		

7. Дата видачі завдання 09.03.2021

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	1.02-12.02.21	Виконано
2	Складання змісту та узгодження с керівником	15.02-26.02.21	Виконано
3	Вивчення літературних джерел	15.02.-26.02.21	Виконано
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	1.03.-12.03.21	Виконано
5	Розробка теоретичного розділу	15.03.-03.04.21	Виконано
6	Розробка аналітичного розділу	5.04.-30.04.21	Виконано
7	Розробка проектного розділу	01.05.-21.05.21	Виконано
8	Розробка спеціального розділу	05.04.-21.05.21	Виконано
9	Розробка вступу, висновків, списку джерел	24.06.-29.05.21	Виконано
10	Розробка презентації та доповіді	02.06-16.06.21	Виконано

Студент Гупбишов И.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи Приходько Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Сутність поняття ліквідності та платоспроможності підприємства. 6	
1.2. Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства.....	13
1.3. Нормативно-законодавча та інформаційна бази аналізу ліквідності та платоспроможності	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ АТ «ЗАВОД «ЕКВАТОР»).....	26
2.1. Загальна характеристика об'єкта дослідження	26
2.2. Загальна оцінка динаміки і структури статей бухгалтерського балансу	29
2.3. Аналіз ліквідності підприємства	34
2.4. Аналіз показників платоспроможності підприємства	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	58
3.1. Заходи щодо підвищення ліквідності та платоспроможності АТ «Завод «Екватор».	44
3.2. Прогнозування показників фінансової звітності підприємства	48
РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	58
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	80
ДОДАТКИ	

ВСТУП

В наш час успішне функціонування підприємств значною мірою залежить від рівня їх платоспроможності, ліквідності і фінансової стійкості. Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства має величезне значення, оскільки її результати використовуються для розробки фінансової політики підприємства. Для успішної роботи будь-якого підприємства в сучасних умовах дуже важлива здатність підприємства своєчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі і підтримувати свою платоспроможність, а для цього необхідно завчасно давати оцінку ліквідності і платоспроможності, які формують фінансовий стан підприємства. Адже будь-яке підприємство повинне мати достатню суму грошових ресурсів для своєчасної оплати поточних рахунків. Невиконання підприємством своїх зобов'язань негативно відображається на перспективах його подальшого існування. В зв'язку з цим тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

Питання сутності, показники та методи оцінки платоспроможності і ліквідності підприємств досліджували західні науковці, зокрема, Л.А. Бернстайн, Ю. Брігхем, російські вчені - В. В. Ковальов, О. В. Єфимова, Л.В. Прикіна та українські вчені - І.О. Бланк, Р. А. Костирко, В. І. Іваненко, М. А. Болюх, Є.В. Мних, В. М. Мірошник та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів та розробка напрямів підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства.

Для досягнення цієї мети в роботі були поставлені наступні завдання:

- визначити сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства;
- охарактеризувати існуючі методи оцінки ліквідності та платоспроможності;

- здійснити аналіз ліквідності та платоспроможності АТ «Завод «Екватор»;

- розробити пропозиції щодо покращення показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

Об'єктом дослідження виступає процес забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства. Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах АТ «Завод «Екватор».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства.

При написанні кваліфікаційної роботи використовувалися методи фінансового аналізу: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів.

Теоретичною і інформаційною базою для написання даної кваліфікаційної роботи стали нормативно-правові акти, праці науковців з питань оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства, а також фінансова звітність АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки.

Кваліфікаційна робота складається з 4-х розділів:

- в першому розділі розкрито теоретичні основи оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства;

- в другому розділі проведений аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки;

- в третьому розділі роботи запропоновано шляхи підвищення ліквідності та платоспроможності АТ «Завод «Екватор» та здійснено прогнозування фінансової звітності підприємства на наступний рік з метою покращення показників ліквідності і платоспроможності даного підприємства;

- в четвертому розділі роботи розглянута організація охорони праці на підприємстві.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поняття ліквідності та платоспроможності підприємства

Платоспроможність та ліквідність підприємства є невід’ємними поняттями ринкової економіки. Кожне підприємство намагається підтримувати стійкий фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність. Платоспроможність та ліквідність підприємства завжди прагнуть оцінити його партнери по бізнесу, а також наявні та потенційні кредитори підприємства. Оцінка ліквідності і платоспроможності дає можливість визначити, якою мірою і протягом якого часу підприємство зможе виконувати свої фінансові зобов’язання [1].

Аналіз економічної літератури та нормативних документів свідчить про наявність різних тлумачень сутності понять платоспроможності та ліквідності підприємства, виділення окремих їх видів і характеристик. Саме ліквідність є допоміжним засобом, що дає змогу менеджменту підприємства трансформувати свої активи в грошову форму для розрахунків за зобов’язаннями підприємства [2]. При цьому якщо платоспроможність перебуває лише в двох формах, а саме поточній та перспективній, то ліквідність виявляється в трьох формах, як ліквідність активів, ліквідність балансу та ліквідність підприємства в цілому.

Ліквідність активу позначає його здатність до швидкого перетворення в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю часового періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність даного виду активів [3, с.124].

Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань. Відмінність цього поняття від ліквідності активів полягає в тому, що ліквідність балансу відображає міру узгодженості обсягів і ліквідності активів із розмірами і термінами погашення зобов'язань, тоді як ліквідність активів визначається безвідносно до пасиву балансу [4].

Щодо визначення поняття «ліквідність підприємства».

Так Єфимова О.В. [5] та Старостенко Г.Г. [6] вважають, що ліквідність підприємства – це важливий показник фінансового стану. Ковальов В.В. стверджує, що ліквідність підприємства – це наявність у підприємства оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, що передбачені контрактами. При цьому, вчений вважає, що основною ознакою ліквідності є формальне перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над короткостроковими пасивами [7].

Даний підхід не вказує, що ліквідність підприємства, це не просто наявність оборотних коштів, а саме здатність перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів.

Прикіна Л.В. підкреслює, що ліквідність підприємства – це здатність підприємства швидко виконувати свої фінансові зобов'язання, а при необхідності і швидко реалізовувати свої засоби [4]. Отже, Прикіна Л.В. ототожнює поняття ліквідності та платоспроможності. Шемчук Є.В. та Вдовиченко В.О. зазначають, що ліквідність підприємства є ознакою його фінансової стійкості [8]. Ліквідність та фінансова стійкість – це різні поняття і, відповідно, різні індикатори фінансового стану суб'єкта господарювання. Шеремет О.О. розуміє під ліквідністю підприємства його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на гроші [9]. Вчений розглядає ліквідність з двох позицій:

- як час, необхідний для продажу активу;

- як суму, одержану від продажу активу.

Однак, дещо порушено логіку поняття «ліквідність». Оскільки спочатку необхідно наголосити на тому, що ліквідність – це здатність та швидкість перетворення активів на гроші; а потім вказати мету здійснення цього процесу – для покриття необхідних платежів.

Костирко Р.А. вважає, що ліквідність – це мобільність підприємства, його можливість за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел оперативно знайти резерви платіжних засобів, необхідних для погашення боргів і постійно, на будь-який момент часу, підтримувати рівновагу між обсягами і термінами перетворення активів у грошові кошти і обсягами і термінами погашення зобов'язань [10].

Отже, ліквідність підприємства – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів підприємства в грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів.

Даний підхід до визначення поняття «ліквідність підприємства» обґрунтовується такими положеннями:

1. Ліквідність підприємства – це важлива характеристика фінансового стану підприємства, і її головне призначення полягає в дослідженні можливості перетворення саме оборотних активів як найбільш мобільної частини майна в грошові кошти.

2. Здатність до перетворення активів у грошові кошти може відбуватися швидко або повільніше. Тому при визначенні ліквідності активів необхідно враховувати крім здатності до перетворення, ще й швидкість такого перетворення.

3. Важливим практичним питанням оцінки фінансового стану є дослідження можливості погашення саме поточних зобов'язань, а не всіх боргів, у тому числі і довгострокових.

4. Щодо термінів погашення поточних зобов'язань, то вони можуть бути прострочені та непрострочені, а саме: ті, які настають негайно, та ті, які будуть

виникати відповідно до чинного законодавства, укладених договорів, контрактів та ін. Тому треба вказувати всі поточні борги, оскільки можуть існувати і прострочені, які слід обов'язково враховувати при розрахунку різних показників ліквідності.

До факторів, що впливають на ліквідність підприємства, належать: структура активів за швидкістю їх перетворення в грошові кошти; структура джерел коштів за терміном їх погашення; розмір кінцевого фінансового результату підприємства (прибутку); швидкість обертання оборотних активів; забезпеченість підприємства оборотними коштами та окремими їх елементами тощо. Існують фактори, які призводять до збільшення ліквідності, і навпаки (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Фактори, що впливають на ліквідність підприємства

Фактори, що впливають на збільшення ліквідності	Фактори, що впливають на зменшення ліквідності
1	2
одержання довгострокового кредиту	погашення довгострокових позик
інвестування капіталу	грошові виплати
прибутки	збитки
амортизаційні відрахування	податки на дохід від дооцінки активів
скорочення дебіторської заборгованості	інвестиції в основні засоби
скорочення запасів	збільшення дебіторської заборгованості
повернення наданих позик	погашення короткострокових кредитів

В економічній літературі поняття ліквідності часто ототожнюють з поняттям платоспроможності, хоча кожне з них має власний економічний зміст.

Так Ольховський А.М., Шемчук Є.В. та Вдовиченко В.О. визначають платоспроможність як здатність підприємства своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що витікають з виробничих, кредитних та інших операцій грошового характеру [8].

Костирко Л.А. розглядає платоспроможність як готовність підприємства

проводити свої першочергові платежі за рахунок поточних надходжень коштів [10]. Схожою є позиція і Котляра М., який вважає, що платоспроможність – це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання [3].

Ковальов В.В. під платоспроможністю розуміє наявність у підприємства грошових коштів або їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення [7].

Цих вчених об'єднує однакове розуміння платоспроможності з позиції достатності грошових коштів. Але найбільш повно відображає сутність поняття платоспроможності наступне визначення: платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Головною перевагою такого визначення є заперечення суворої прив'язки до грошових коштів, оскільки за домовленістю сторін підприємство може розрахуватися за своїми боргами і іншим товаром, тобто бартером.

Кожне підприємство, що функціонує на ринку, має як зовнішні, так і внутрішні зобов'язання. Зовнішні зобов'язання – це зобов'язання перед державними та місцевими бюджетами, банками, постачальниками, покупцями. Внутрішні зобов'язання – це зобов'язання перед філіалами, засновниками, працівниками підприємства тощо. Так, у вітчизняній економічній літературі існує думка, що розглядаючи платоспроможність підприємства, до уваги слід приймати, в першу чергу, його зовнішні зобов'язання [11]. Поясненням такої позиції є те, що оцінюючи фінансову стійкість підприємства вирішальне значення мають джерела фінансування його активів (внутрішні або зовнішні), у відповідності з чим і відбувається диференціація капіталу на власний та залучений. На погляд автора, цей підхід має декілька принципових недоліків. По-перше, не можна ототожнювати внутрішні зобов'язання підприємства із внутрішніми джерелами фінансування (статутним капіталом, нерозподіленим прибутком тощо). По-друге, зовнішні і внутрішні зобов'язання підприємства складають єдине зовнішнє джерело

фінансування – залучений капітал. Таким чином, підприємство правильніше вважати платоспроможним, якщо його платіжні засоби перевищують строкові зобов'язання, як зовнішні, так і внутрішні. При цьому до платіжних засобів необхідно відносити грошові кошти, короткострокові цінні папери та частину дебіторської заборгованості щодо якої є впевненість у надходженні.

Платоспроможність підтверджується даними:

1. Наявність грошових коштів на рахунках в банках, короткострокових фінансових вкладень. Ці активи повинні мати оптимальну величину. Чим більший їх розмір, тим з більшою ймовірністю можна стверджувати, що підприємство має достатньо коштів для поточних розрахунків. Однак, наявність незначних залишків коштів не завжди означає, що підприємство не є платоспроможним: гроші можуть надійти на рахунки, в касу протягом найближчих днів, короткострокові фінансові вкладення легко перетворити в гроші. Постійна кризова відсутність грошей призводить до того, що підприємство перетворюється на «технічно неплатоспроможне», а це вже може розглядатися як перша ступінь до банкрутства.

2. Відсутність простроченої заборгованості та затримки платежів.

3. Несвоєчасне погашення кредитів, а також тривале безперервне користування кредитами.

Низька платоспроможність може бути як випадковою, тимчасовою, так і тривалою, хронічною. Причинами цього можуть бути: помилки в розрахунках планових обсягів виробництва і реалізації продукції, її собівартості; невиконання планових завдань виробництва і реалізації продукції внаслідок порушення її структури та асортименту, підвищення собівартості продукції; неплатоспроможність самих покупців і замовників; нестача власних джерел фінансування підприємства; значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та у надлишкові виробничі запаси; нераціональна структура оборотних коштів та низька їх оборотність; інфляційні процеси та податкова політика тощо.

Виходячи з вищевикладеного на рис. 1.1. представлено взаємозв'язок

між платоспроможністю, ліквідністю підприємства і ліквідністю балансу, зазначені блоки схеми рівнозначні між собою, але разом з тим досягнення завдання другого блоку не можливе без реалізації завдань першого блоку, а третього — без наявності першого і другого, четвертого — без наявності першого і другого [12, с.275].

Рис. 1.1. Взаємозв'язок між ліквідністю та платоспроможністю підприємства

Категорії ліквідності та платоспроможності близькі за змістом, але перша більш містка. Ліквідність характеризується як спосіб підтримання платоспроможності [13, с.115]. Але разом з тим, якщо підприємство має високий імідж і постійно платоспроможне, то йому легше підтримувати свою ліквідність.

Ліквідність балансу, що базується на рівновазі активів і пасивів, є основою платоспроможності та ліквідності підприємства. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Разом з тим ліквідність характерна як для поточного стану розрахунків, так і на перспективу. Підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але мати несприятливі можливості в майбутньому, і навпаки. Платоспроможність підприємства може змінюватися: через несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості підприємству, воно може стати неплатоспроможним, оскільки настав час платити кредиторам, а на розрахунковому рахунку недостатньо

грошових ресурсів для погашення цієї заборгованості. Тому потрібно, щоб ліквідних коштів вистачало для погашення всіх необхідних платежів.

Отже, встановлено, що ліквідність підприємства — це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів. А платоспроможність — це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися по своїм борговим зобов'язанням.

1.2. Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства

Аналіз ліквідності та платоспроможності здійснюється за двома напрямками:

- 1) аналіз ліквідності балансу;
- 2) розрахунок відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

Підприємство може бути ліквідним у більшому або меншому ступені, оскільки до складу активів входять різні елементи, серед яких є як ті, що легко реалізуються, так і ті, що важко реалізуються для погашення заборгованості. Тому для оцінки ліквідності балансу всі статті активів за ступенем ліквідності умовно можна розділити на чотири групи:

Перша група (A_1) — це абсолютно ліквідні активи, такі як грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення.

Друга група (A_2) — активи, що швидко реалізуються. Це готова продукція, відвантажені товари і дебіторська заборгованість. Ліквідність таких активів різна і залежить від різних факторів: своєчасності відвантаження продукції, оформлення банківських документів, швидкості платіжного документообороту в банках, попиту на продукцію та її

конкурентоспроможності, місцезнаходження контрагентів та їх платоспроможності, умов надання комерційних кредитів покупцям, форм розрахунків тощо.

Слід зауважити, що основним компонентом цієї групи є дебіторська заборгованість. З метою підвищення ліквідності підприємство деякою мірою може управляти активами другої групи, зокрема змінюючи строки кредитування покупців.

Третя група (A_3) — це активи, що повільно реалізуються. До них належать виробничі запаси та незавершене виробництво.

Перші три групи активів – це оборотні активи. Оборотні активи взаємопов'язані в процесі кругообігу коштів. На рис. 1.2 представлені етапи перетворення оборотних активів з однієї групи активів у іншу [12]:

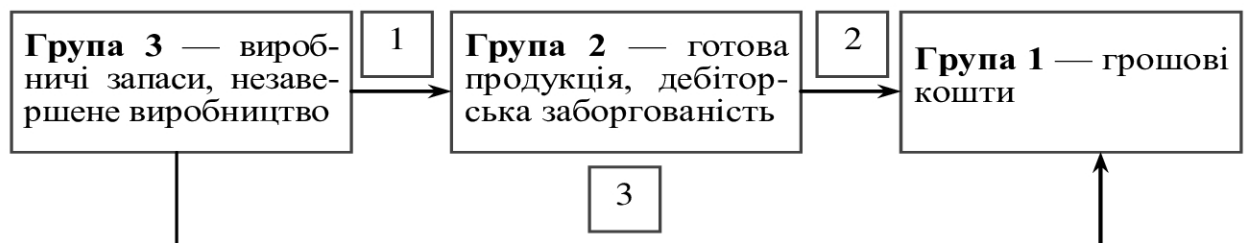

Рис. 1.2. Процес перетворення оборотних активів

1-й етап: в процесі виробництва продукції з сировини, матеріалів здійснюється перетворення запасів в готову продукцію);

2-й етап: при надходження грошових коштів на поточний рахунок за продукцію, боргів від дебіторів здійснюється перетворення готової продукції в грошові кошти;

3-й етап: при реалізація запасів (сировини, матеріалів, напівфабрикатів) стороннім організаціям здійснюється перетворення запасів в грошові кошти.

Четверта група (A_4) — це активи, що важко реалізуються. До них відносять основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові вкладення, незавершене будівництво [7].

Пропорція, в якій ці групи мають перебувати, визначається:

- 1) характером і сферою діяльності підприємства;

- 2) швидкістю обороту коштів підприємства;
- 3) співвідношенням оборотних і необоротних активів;
- 4) «якістю» — ступенем ліквідності поточних активів;
- 5) сумою та строковістю зобов'язань, на покриття яких призначені статті активів.

Оскільки в складі короткострокових пасивів можна виділити зобов'язання різного ступеня строковості, то одним зі способів оцінки ліквідності на стадії попереднього аналізу є зіставлення певних елементів активу з елементами пасиву.

У зв'язку з цим усі зобов'язання підприємства залежно від строковості їх погашення поділяють на чотири групи:

Перша група (P_1) — найбільш строкові зобов'язання (кредиторська заборгованість та кредити банку, строк повернення яких настав).

Друга група (P_2) — середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити банку).

Третя група (P_3) — довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку та позики).

Четверта група (P_4) — власний (акціонерний) капітал, що постійно є в розпорядженні підприємства.

Схематично процедура порівняння статей активів з відповідними статтями пасивів подана на рис. 1.3.

Баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо:

$$A_1 \geq P_1; A_2 \geq P_2; A_3 \geq P_3; A_4 \leq P_4 \quad (1.1)$$

При цьому, якщо виконуються перші три обов'язкові умови ліквідності $A_1 \geq P_1; A_2 \geq P_2; A_3 \geq P_3$, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то виконується і остання нерівність $A_4 \leq P_4$, яка має балансуєчий характер та підтверджує наявність у суб'єкта господарювання власних оборотних коштів і означає дотримання мінімальної умови фінансової стійкості.

Рис. 1.3. Класифікація статей активу і пасиву балансу для оцінки ліквідності балансу [5, с.88]

Невиконання однієї з перших трьох нерівностей свідчить про порушення ліквідності балансу. При цьому нестача коштів по одній групі активів компенсується їх надлишком по іншій групі лише теоретично, оскільки при цьому має місце компенсація за вартісною величиною. Однак у реальній ситуації менш ліквідні активи не можуть бути замінені більш ліквідні. Тому якщо будь-яка з нерівностей має знак, протилежний зафіксованому в оптимальному варіанті, ліквідність балансу більшою або меншою мірою буде відрізнятися від абсолютної.

Другий напрямок аналізу ліквідності підприємства – це розрахунок відносних показників ліквідності: коефіцієнта абсолютної ліквідності; коефіцієнта проміжної ліквідності та коефіцієнта загальної ліквідності.

Коефіцієнти ліквідності можуть бути різними за назвою, але сутність їх в основному однакова як на українських підприємствах, так і в зарубіжних фірмах та компаніях:

1. Загальний коефіцієнт ліквідності ($K_{\text{заг.лікв.}}$) або коефіцієнт покриття, коефіцієнт поточної ліквідності дає загальну оцінку платоспроможності підприємства і розраховується за формулою 1.2.

$$K_{\text{заг.лікв.}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.2)$$

Теоретичне значення цього показника $1 \div 3$. Нижня межа обумовлена тим, що поточних активів повинно бути достатньо принаймні для погашення короткострокових зобов'язань, інакше підприємство може виявитися неплатоспроможним. Необхідно мати на увазі і те, що дана межа є орієнтовною, а не нормативною, оскільки в умовах нестабільної інфляційної економіки для збереження фінансової стійкості допускається і деяке перевищення цього рівня. Необхідно зауважити й те, що значення цього коефіцієнта змінюється залежно від галузі та структури капіталу компанії [14, с.99].

Для підприємства, що займається промисловою діяльністю, коефіцієнт, що дорівнює 2 і вище, буде свідчити про стійку ліквідність, тоді як фірми, зайняті електро- та газопостачанням, та в сфері комунальних послуг, можуть вважатися достатньо ліквідними і при значенні коефіцієнта біля одиниці. Пояснюється це тим, що для таких компаній точне прогнозування надходжень коштів за надані послуги (якщо, звичайно, тарифи на них не змінюються) є нормальним [3, с.122].

У країнах з розвинутою ринковою економікою коефіцієнту загальної ліквідності надається особлива увага при оцінці фінансової стійкості підприємства, оскільки він має ряд позитивних рис:

по-перше, відношення відображає ступінь покриття поточними активами поточних пасивів (тому його і називають коефіцієнтом покриття);

по-друге, перевищення поточних активів над поточними пасивами, яке забезпечує буфер проти збитків, що можуть виникнути при продажу або ліквідації поточних активів (крім грошових коштів). Як наслідок, відношення вимірює поле безпеки для покриття будь-якого можливого знецінення поточних активів;

по-третє, це легкість отримання інформації для розрахунку, зручність та простота його обчислення [15].

Поряд із цим, існують і деякі обмеження використання даного показника:

- при розрахунку коефіцієнта не враховуються такі важливі фактори, як обсяг реалізації, витрати, прибуток, зміни умов господарювання, а ліквідність лише в деякому ступені залежить від наявних грошових коштів і в суттєво більшому – від майбутніх надходжень;
- політика адміністрації підприємства в першу чергу направлена на оптимізацію рівня виробничих запасів, витрат та дебіторської заборгованості, ефективного використання активів і, як наслідок, тільки в другу чергу, на ліквідність;
- поточний коефіцієнт не враховує мобільність капіталу фірми. Фірма, що має на рахунку значні кошти та велику кількість цінних паперів, має вищий рівень ліквідності ніж та, у якої в складі оборотних активів накопичені значні товарно-матеріальні запаси [16, с.188].

Коефіцієнт загальної ліквідності показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Логіка цього показника полягає в тому, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання в основному за рахунок поточних активів.

Отже, якщо поточні активи перевищують поточні зобов'язання, підприємство вважається ліквідним. Розмір перевищення задається коефіцієнтом покриття. Значення цього показника залежить і від галузі, і від виду діяльності. У європейській обліково-аналітичній практиці наводиться критичне мінімальне значення цього показника. Визнано, що поточні активи повинні вдвічі перевищувати короткострокові зобов'язання.

Якщо на підприємстві відношення поточних активів і короткострокових зобов'язань нижче від 1 : 1, це є свідченням високого фінансового ризику, оскільки підприємство не в змозі оплатити свої рахунки.

Співвідношення 1:1 припускає рівність поточних активів і короткострокових зобов'язань. Але, зважаючи на різний рівень ліквідності активів, можна вважати, що не всі активи будуть негайно реалізовані, а тому

виникає загроза для фінансової стабільності підприємства.

Якщо значення коефіцієнта покриття значно перевищує співвідношення 1:1, то можна зробити висновок, що підприємство має значні оборотні кошти, сформовані завдяки власним джерелам. З позиції кредиторів підприємства такий варіант формування оборотних коштів є найбільш прийнятним. Проте, з погляду менеджера, значне накопичення запасів на підприємстві, відвернення грошей у дебіторську заборгованість може пояснюватися незадовільним управлінням активами [17].

Скорочення величини коефіцієнта покриття може статися під впливом двох факторів: збільшення поточних активів і значного зростання короткострокових зобов'язань. Для з'ясування причин зміни цього показника необхідно проаналізувати зміни в складі джерел коштів та їх розміщенні, порівнюючи з початком року [18].

У зв'язку з цим, необхідний розрахунок ліквідності, який виключав би з оборотних активів найменш ліквідний компонент. Це властиво миттєвому показнику ліквідності, або інакше, як його називають, проміжної, суворої ліквідності.

4. Коефіцієнт швидкої ліквідності – цей коефіцієнт за смисловим значенням аналогічний коефіцієнтові покриття, тільки він обчислюється для вужчого кола поточних активів, коли з розрахунку виключено найменш ліквідну їх частину — виробничі запаси. Він обчислюється за формулою 1.3:

$$K_{\text{шв.лікв.}} = \frac{OA - TMЗ}{ПЗ} \quad (1.3)$$

де

$K_{\text{шв.лікв.}}$ – коефіцієнт швидкої ліквідності;

OA – оборотні активи;

TMЗ – товарно-матеріальні запаси;

ПЗ – поточні зобов'язання [19].

Ключова ідея розрахунку цього показника в оцінці ймовірності погашення короткострокових зобов'язань у випадку кризи, виходячи з

передумови, що товарно-матеріальні запаси не будуть являти ніякої цінності. В умовах ринкової економіки типовою є ситуація, коли при ліквідації підприємства одержують 40% і менше від облікової вартості запасів [20].

Оптимальним рівнем цього показника є 0,7–0,8, але на практиці багато підприємств мають і більш низький коефіцієнт, наприклад 0,5. Тому для оцінки їх ліквідності необхідно проаналізувати тенденції зміни показника за певний період часу. Так, якщо зростання коефіцієнта було пов'язано із зростанням невиправданої дебіторської заборгованості, то це свідчитиме про серйозні фінансові проблеми підприємства.

Найбільш жорстким критерієм платоспроможності підприємства є коефіцієнт абсолютної ліквідності.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{\text{аб.лікв.}}$), який розраховується за формулою 1.4.

$$K_{\text{аб.лікв.}} = \frac{\text{Грошовікошти}}{\text{Поточнізобов'язання}} \quad (1.4)$$

Цей коефіцієнт показує, яка частка короткострокової заборгованості в разі потреби може бути погашена негайно за рахунок наявних грошових коштів. Теоретично достатнім значенням для коефіцієнта абсолютної ліквідності є від 0,2 до 0,35 [21, с.401].

На практиці фактичні середні значення коефіцієнтів ліквідності бувають значно нижчими, але це ще не дає підстави говорити про неможливість підприємства негайно погасити свої борги, бо малоймовірно, щоб усі кредитори підприємства одночасно пред'явили йому свої боргові вимоги.

При оцінці ліквідності крім відносних використовують також абсолютні показники.

Одним із основних показників є власні оборотні кошти. Цей показник характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття його поточних активів (тобто активів, що мають оборотність менш як один рік). Він є розрахунковим показником і залежить як від структури активів, так і від структури джерел коштів. Величину власних оборотних

коштів розраховують за формулою 1.5.

$$BOK = BK - HA \quad (1.5)$$

де

BOK – власні оборотні кошти;

BK – власний капітал;

HA – необоротні активи.

Економічна інтерпретація показника полягає в тому, що він показує, яка сума оборотних коштів залишається в розпорядженні підприємства після розрахунків за короткостроковими зобов'язаннями. У практиці фінансового аналізу цей показник також називають чистими оборотними активами, робочим капіталом, функціонуючим капіталом [22, с.210].

Ліквідність підприємств характеризує також показник маневреності власних оборотних засобів ($M_{ф.к.}$), який визначається за формулою 1.6:

$$M_{ф.к.} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Оборотні активи}} \quad (1.6)$$

Цей показник характеризує ту частину власних обігових коштів, які знаходяться в формі грошових коштів, що мають абсолютну ліквідність. Для підприємства, що нормально функціонує, цей показник змінюється від нуля до одиниці. Найбільш прийнятне орієнтовне значення показника встановлюється підприємством самостійно і залежить, наприклад, від того, наскільки висока щоденна потреба підприємства у вільних грошових ресурсах [23].

У разі аналізу валюти балансу ознакою задовільного балансу підприємства є приблизна величина темпів приросту дебіторської та кредиторської заборгованостей. Дискусійним залишається питання щодо перевищення абсолютної величини дебіторської заборгованості над кредиторською, і навпаки. Доцільним є розрахунок коефіцієнта співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ($K_{д/к}$) за

формулою 1.7:

$$K_{д/к} = \frac{ДЗ}{КЗ}, \quad (1.7)$$

де

ДЗ – сума дебіторської заборгованості підприємства;

КЗ – сума кредиторської заборгованості підприємства.

Цей коефіцієнт показує здатність підприємства розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторів. Рекомендоване значення показника має дорівнювати 1.

Отже, наявність різних показників ліквідності пояснюється різними інтересами споживачів аналітичної інформації: коефіцієнт абсолютної ліквідності є важливим для постачальників сировини і матеріалів, коефіцієнт швидкої ліквідності – для банків, коефіцієнт поточної ліквідності – для покупців і власників акцій та облігацій підприємства [24, с.73]. Показники ліквідності дають не лише оцінку платоспроможності підприємства при різних рівнях врахування ліквідних засобів, та й задовольняють інформаційні потреби зовнішніх користувачів. Проте слід спеціально зазначити, що ліквідність підприємства зовсім не тотожна його платоспроможності. Так, коефіцієнти ліквідності можуть характеризувати фінансовий стан як задовільний, однак, по суті, ця оцінка буде помилковою, якщо в поточних активах значну питому вагу матимуть неліквідні активи й короткострокова дебіторська заборгованість [25, с.119].

1.3. Нормативно-законодавча та інформаційна бази аналізу ліквідності та платоспроможності

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства є складовою загального аналізу фінансового стану підприємства, який базується на положеннях нормативно-правових актів України, а також актів компетентних

органів державної влади, які носять рекомендаційний, пояснювальний характер, а саме:

1. Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VIII від 18.10.2018р., який встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника - юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи [26].

2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.06 № 14 [27].

3. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 №81 [28].

4. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2011 № 170 [29].

5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена постановою Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 №22 [30].

6. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26.01.2001 № 49/121 [31].

Основним джерелом інформації для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства виступає його фінансова звітність. Її метою є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства .

З прийняттям Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі – НП(С)БО1),

затвердженому наказом Міністерства фінансів України № 71 від 7 лютого 2013 р., відбулись зміни у формах і структурі фінансової звітності [32]. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 встановлює мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

Фінансова звітність визначена НП(С)БО 1 як бухгалтерська звітність, що відображає фінансовий стан підприємства, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

Для прийняття економічних рішень користувачам фінансових звітів потрібна інформація про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані підприємства. Зазначені інформаційні потреби обумовили склад фінансової звітності. Згідно з НП(С)БО 1 до неї відносять: баланс (звіт про фінансовий стан); звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід); звіт про рух грошових коштів; звіт про власний капітал; примітки до фінансової звітності.

Отже, в результаті дослідження теоретичних основ оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства можна зробити наступні висновки:

- ліквідність підприємства – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів. А платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями;

- аналіз ліквідності та платоспроможності здійснюється за двома напрямками: аналіз ліквідності балансу та розрахунок відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства;

- основним джерелом інформації для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства виступає фінансова звітність;
- аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства є складовою загального аналізу фінансового стану підприємства, який базується на положеннях нормативно-правових актів України, а також актів компетентних органів державної влади.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ АТ «ЗАВОД «ЕКВАТОР»)

2.1. Загальна характеристика об'єкта дослідження

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства здійснювався на основі даних господарської діяльності АТ «Завод «Екватор».

Завод «Екватор» був заснований в 1923 році в м. Миколаєві в майстерні Миколаївського військово-морського будівельного бюро державного електротехнічного тресту, виконуючого електромонтажні роботи на суднобудівних заводах Півдня України і Росії [34].

Подальший розвиток підприємства відбувався на фоні інтенсивного розвитку суднобудування і військового кораблебудування. Судна, що будувалися, і кораблі комплектувалися виробами, виготовленими ЕМТом - Українським монтажно-виробничим підприємством Електромортреста. Саме так став називатися завод, що виріс з майстерні, з 1934 року. У ці роки ЕМТ розробив і освоїв випуск розподільних щитів різних типів, судових вентиляторів, машин регенерації повітря, настільних і стельових вентиляторів.

Під час війни завод працював на оборону величезної країни спочатку під Астраханню, потім в Пермській області, в умовах незвичної для мешканців півдня уральської зими, коли морози доходили до мінус 40-50 градусів. Після звільнення колектив повернувся в Миколаїв, відновлював виробництво в рідному місті.

В 1960 р. наказом Мінсудпрому підприємству були доручені функції з розроблення та виготовлення судового обладнання для систем кондиціонування та вентиляції повітря. У 1962 році на базі СКБ заводу створене спеціальне конструкторське бюро кондиціонування повітря з

дослідним виробництвом, орієнтоване на науково-дослідну роботу і проектування устаткування систем кондиціонування повітря і вентиляції.

У 1970 році створене ПТО «Екватор», до складу якого увійшли завод «Теплотехніка» і Центральний науково-дослідний і проектний інститут «Тайфун» [34].

З 1962 по 1991 роки в об'єднанні налагоджений випуск широкої номенклатури кліматичного устаткування для систем життєзабезпечення судів і кораблів. У 1995 році на базі об'єднання створено акціонерне товариство відкритого типу «Завод «Екватор» [34].

У 2007 році АТВТ «Завод «Екватор» було перейменовано у відкрите акціонерне товариство (ВАТ), а в 2011 році - в публічне акціонерне товариство - АТ «Завод «Екватор» в зв'язку з приведенням його у відповідність вимогам Закону України «Про акціонерні товариства». Загальними зборами акціонерів 26.04.2018р. була затверджена зміна типу Товариства з публічного на приватне, у зв'язку з чим найменування змінено на Акціонерне товариство «Завод «Екватор» [34].

За період свого існування завод «Екватор» пройшов великий шлях від виготовлення простого суднового електроустаткування до створення систем життєзабезпечення атомних підводних човнів, спеціальних глибоководних апаратів і водолазних комплексів, устаткування кондиціонування і вентиляції повітря для кораблів і судів усіх типів і призначень, нафтогазовидобувних платформ.

Основним напрямом діяльності підприємства сьогодні залишається виробництво кліматичного устаткування для потреб флоту. Фахівці заводу мають великий досвід у виробництві суднових автономних і неавтономних кондиціонерів, радіальних і осьових вентиляторів, теплообмінників з різними теплоносіями, холодильного устаткування, повітряної арматури, магістральних апаратів обробки повітря. Саме цей досвід дозволив підприємству освоїти виробництво спеціального кліматичного устаткування для інших галузей. Продукція заводу використовується в енергетиці, на

залізничному транспорті, в металургії, фармацевтичній, харчовій і переробній промисловості, у будівництві і сільському господарстві [35].

Фахівцями заводу створені і освоєні в серійному виробництві сейсмостійкі кондиціонери і повітряна арматура для АЕС, автономні кондиціонери в спеціальному виконанні для пасажирських вагонів експрес-потягів, кабін машиністів магістральних тепловозів, електровозів і вагонів метро, кабін машиністів мостових кранів на підприємствах металургії, протипожежне устаткування для будівельної галузі і багато іншого устаткування різноманітного призначення.

Останніми роками морська тематика розробок підприємства отримала свій подальший розвиток в створенні і освоєнні виробництва цілого ряду кліматичного устаткування для установок і платформ, що добувають вуглеводневе паливо на континентальному шельфі.

Середня чисельність працюючих на кінець 2019 року - 433 особи, на кінець 2020 – 467 осіб [35].

Статутний капітал складає 997895.95 гривень і представлений 19957919 акціями номінальною вартістю 0,05 грн. Фізичним особам (2031 особа) належить 99.45107% акцій підприємства. Інші 0,54893 % акцій належать юридичним особам [35].

У 2020 році основними видами діяльності АТ «Завод «Екватор» було виготовлення обладнання кондиціонування і вентиляції повітря, загальнопромислового призначення, надання послуг щодо гарантійного та сервісного обслуговування. Серед номенклатури продукції заводу основне місце займають автономні та неавтономні кондиціонери, центральні та місцеві, вагонні та транспортні, сейсмостійкі для АЕС, загальнопромислові; холодильні машини; осьові та радіальні вентилятори різних виконань; теплообмінники; охолоджувачі та нагрівачі повітря, повітряна арматура, холодильне обладнання.

Основними галузями - споживачами продукції заводу були: реконструкція пасажирського рухомого складу залізниць (машинобудування

України), атомна енергетика України (Міненерго). Замовлення суднобудівної галузі України відсутні. Великий відсоток споживачів продукції заводу - державна підприємства, тому основним ризиком є недостатнє фінансування замовників у порівнянні із запланованим, також існує суттєвий ризик втрати обігових коштів внаслідок нестабільності банківської системи.

2.2. Загальна оцінка динаміки і структури статей бухгалтерського балансу

Дослідити загальну структуру і динаміку фінансового стану підприємства можна за допомогою порівняльного аналітичного балансу. Порівняльний аналітичний баланс складається на основі вихідного балансу шляхом доповнення його показниками структури, динаміки і структурної динаміки вкладень і джерел засобів підприємства за звітний період. Групування статей балансу для складання аналітичного балансу наведено в табл. 2.1.

На підставі табл. 2.1 був складений аналітичний баланс АТ «Завод «Екватор» (табл. 2.2), який дозволив зробити наступні висновки:

1) в 2019 - 2020 роках спостерігається позитивна тенденція зростання валюти балансу. За цей період вона збільшилася на 115363 тис. грн. або на 21,82 %. Це свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства і заслуговує позитивної оцінки;

2) збільшення валюти балансу пов'язане зі збільшенням вартості оборотних активів АТ «Завод «Екватор» на 107701 тис. грн. або на 24,73%, а також зі збільшенням вартості необоротних активів на 7662 тис. грн. або на 8,21%;

3) збільшення питомої ваги оборотних коштів в структурі активів підприємства за два роки на 1,96 % свідчить про прискорення оборотності всього майна підприємства;

Таблиця 2.1

Групування статей балансу для складання аналітичного балансу
підприємства

Статті балансу	Код рядка балансу
1	2
Майно разом	1300
1. Необоротні активи	1095+1200
2. Оборотні активи	1195
2.1. Запаси	1100
2.2. Кошти у розрахунках	1125+1135+1155+1170+1190
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	1160+1165
Капітал разом	1900
1. Власний капітал	1495
1.1. Статутний капітал	1400+1425+1430
1.2. Додатковий капітал	1405+1410
1.3. Резервний капітал	1415
1.4. Нерозподілений прибуток	1420
2. Позиковий капітал	1595+1695+1700
2.1. Довгострокові зобов'язання	1595+1665+1700
2.2. Короткострокові кредити та позики	1600
2.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	1610+1615+1620+1625+1630+1690

4) грошові кошти підприємства збільшилися за 2019-2020 роки за абсолютною величиною на 8373 тис.грн. або на 6,61%, а їх питома вага в структурі активів зменшилася на 2,99%, що свідчить про зниження ліквідності і платоспроможності підприємства;

5) вартість запасів за абсолютним розміром збільшилася на 119497 тис. грн. або на 70,61%, а за питомою вагою - на 12,81%, що свідчить про зростання вартості і питомої ваги низьколіквідних активів і є ознакою зниження ліквідності підприємства;

6) кошти в розрахунках за два роки зменшились за абсолютним розміром на 20174 тис.грн. або на 14,45%, а за питомою вагою – на 7,86 %, що позитивно впливає на фінансовий стан підприємства;

7) власний капітал АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки збільшився за абсолютною величиною на 71194 тис. грн. або на 1,19%, а за питомою вагою

Таблиця 2.2

Аналітичний баланс АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки

Статті балансу	на 31.12.2018 р.		на 31.12.2019 р.		на 31.12.2020 р.		Відхилення (+: -) 2020 року			
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	від 2018 року		від 2019 року	
							суми тис. грн.	питомої ваги, %	суми тис. грн.	питомої ваги, %
Всього активів	528765	100,00	597564	100,00	644128	99,99	+115363	X	+46564	X
1. Необоротні активи	93280	17,64	90269	15,11	100942	15,67	+7662	-1,97	+10673	+0,56
2. Оборотні активи	435485	82,36	507295,0	84,89	543186	84,32	+10770	+1,96	+35891	-0,57
2.1. Запаси	169232	32,01	279768	46,82	288729	44,82	+119497	+12,81	+8961	-2,00
2.2. Кошти в розрахунках	139592	26,40	117246	19,62	119418	18,54	-20174	-7,86	+2172	-1,08
2.3. Грошові кошти і їх еквіваленти	126661	23,95	110281	18,45	135039	20,96	+8378	-2,99	24758	+2,51
Всього пасивів	528765	100,00	597564	100,00	644128	99,99	+115363	X	+46564	X
1. Власний капітал	365445	69,11	425805	71,26	436639	67,78	+71194	-1,33	+10834	-3,48
1.1. Зареєстрований капітал	998	0,19	998	0,17	998	0,15	-	-0,04	-	-0,02
1.2. Додатковий капітал	26380	4,99	26380	4,41	26380	4,10	-	-0,89	-	-0,31
1.3. Резервний капітал	108	0,02	108	0,02	108	0,02	-	-	-	-
1.4. Нерозподілений прибуток	337959	63,91	398319	66,66	409153	63,52	71194	-0,39	+10834	-3,14
2. Позиковий капітал	163320	30,89	171759	28,74	207489	32,22	44169	+1,33	+35730	+3,48
2.1. Довгострокові зобов'язання	539	0,10	416	0,07	428	0,07	-111	-0,03	12	-
2.2. Короткострокові кредити	14636	2,77	7398	1,24	0	0,00	-14636	-2,77	-7398	-1,24
2.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	148145	28,02	163945	27,43	207061	32,15	58916	+4,13	+43116	4,72

зменшився на 1,33% і в структурі фінансових ресурсів на кінець 2020 року складає 67,78%, що свідчить про незначне зниження фінансової стійкості підприємства.

Підприємство на кінець 2020 року має загальний розмір капіталу 644128 тис. грн. За останні 2 роки спостерігається його збільшення на 115363 тис. грн. відносно кінця 2018 року, тобто в 1,2 рази. На таке збільшення загальної величини всіх фінансових ресурсів підприємства вплинуло збільшення як власного, так і позикового капіталу. Збільшення величини власного капіталу було пов'язане тільки зі зростанням розміру нерозподіленого прибутку АТ «Завод «Екватор», що свідчить про прибуткову діяльність підприємства. Позиковий капітал за 2019-2020 роки збільшився на 44169 тис.грн. або на 27,04 %, а за питомою вагою - на 1,33%.

Протягом 2019-2020 рр. незмінною залишається величина зареєстрованого капіталу АТ «Екватор» (складаючи 998 тис.грн.), додаткового капіталу (складаючи 26380 тис.грн) і резервного капіталу (складаючи 108 тис.грн.).

Найбільшою складовою позикового капіталу АТ «Завод «Екватор» в 2019-2020 роках є поточні зобов'язання за розрахунками. В 2018-2019 роках підприємство використовувало короткострокові кредити, що свідчило про недостатність фінансових ресурсів. В 2020 році завод «Екватор» не мав короткострокових кредитів.

Аналіз структури капіталу АТ «Завод «Екватор» показує, якщо на кінець 2018 року співвідношення між джерелами власних і позикових засобів було на рівні 69,11% проти 30,89%, то вже на кінець 2020 року структура змінилася і складала 67,78% джерел власних засобів проти 32,22% позикових. Тобто на підприємстві зменшилася питома вага власного капіталу в структурі капіталу. Це має негативний характер, оскільки АТ «Завод «Екватор» стає більш залежним від зовнішніх джерел фінансування. Взагалі розподіл джерел власних і позикових засобів протягом 2019-2020 років є задовільним.

В балансі АТ «Завод «Екватор» відсутні статті «Вилучений капітал», «Неоплачений капітал», що є позитивним моментом в діяльності підприємства.

Разом з побудовою порівняльного аналітичного балансу для отримання загальної оцінки динаміки фінансового стану за звітний період необхідно зіставити зміни валюти балансу зі змінами фінансових результатів діяльності підприємства за звітний період, наприклад, зі зміною виручки від реалізації продукції, інформація про яку міститься у ф. № 2 річної звітності. Зіставлення здійснюється шляхом порівняння коефіцієнтів приросту виручки від реалізації продукції (K_B) і середнього значення підсумку балансу за звітний період (K_6). Якщо $K_B > K_6$, то в звітному періоді використання фінансових ресурсів підприємства було ефективніше, ніж в попередньому періоді; якщо $K_B < K_6$ - менш ефективним. Визначення коефіцієнтів приросту валюти балансу і виручки здійснюється таким чином:

$$K_6 = \frac{B_1 - B_0}{B_0} \cdot 100, \quad (2.1)$$

де

B_1, B_0 - величина підсумку балансу за звітний і попередній роки.

Коефіцієнт приросту виручки від реалізації продукції:

$$K_B = \frac{V_1 - V_0}{V_0} \cdot 100, \quad (2.2)$$

де

V_1, V_0 - виручка від реалізації продукції за звітний і попередній періоди.

Розрахуємо коефіцієнт приросту валюти балансу і коефіцієнти приросту виручки від реалізації продукції в 2019 і 2020 роках (табл. 2.3).

За результатами розрахунків коефіцієнтів росту валюти балансу і коефіцієнтів росту виручки від реалізації продукції в 2019 і 2020 роках можна зробити висновок, що в 2019 році використання фінансових ресурсів підприємства було менш ефективним ніж в 2018 році, а в 2020 році - менш ефективним ніж у 2019 році.

Таблиця 2.3

Коефіцієнти приросту валюти балансу і виручки від реалізації
АТ «Завод «Екватор» в 2019-2020 роках

Показник	2019 рік	2020 рік
1. Коефіцієнт росту валюти балансу K_6	13,01 %	7,79 %
2. Коефіцієнти приросту виручки від реалізації продукції K_v	-40,55 %	1,89 %
	$K_6 > K_v$	$K_6 > K_v$

2.3. Аналіз ліквідності підприємства

Аналіз ліквідності підприємства здійснимо за двома напрямками:

- аналіз ліквідності балансу;
- розрахунок коефіцієнтів ліквідності.

Як вже було розкрито у першому розділі, аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні активів, які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку зниження їх ліквідності, із пасивами (зобов'язаннями), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі співвідношення:

$$A_1 \geq P_1; A_2 \geq P_2; A_3 \geq P_3; A_4 \leq P_4. \quad (2.3)$$

Оцінка ліквідності балансу АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки наведена в таблиці 2.4.

- на кінець 2018 року - ($A_1 < P_1$, $A_2 > P_2$, $A_3 > P_3$, $A_4 < P_4$).
- на кінець 2019 року - ($A_1 < P_1$, $A_2 > P_2$, $A_3 > P_3$, $A_4 < P_4$).
- на кінець 2020 року - ($A_1 < P_1$, $A_2 > P_2$, $A_3 > P_3$, $A_4 < P_4$).

Таблиця 2.4

Оцінка ліквідності балансу АТ «Завод «Екватор» в 2019 – 2020 роках

Активи	На кінець року			Пасиви	На кінець року			Надлишок (+), нестача (-) платіжних коштів на кінець року		
	2018	2019	2020		2018	2019	2020	2018	2019	2020
Найбільш ліквідні (А ₁)	126661	110281	135039	Найбільш термінові зобов'язання (П ₁)	145730	159646	201401	-19069 А ₁ <П ₁	-49365 А ₁ <П ₁	-66362 А ₁ <П ₁
Які швидко реалізуються (А ₂)	139592	117246	119418	Короткострокові кредити банків і позики (П ₂)	17051	11697	5660	+122541 А ₂ >П ₂	+105549 А ₂ >П ₂	+113758 А ₂ >П ₂
Які повільно реалізуються (А ₃)	169232	279768	288729	Довгострокові зобов'язання (П ₃)	539	416	428	+168693 А ₃ >П ₃	+279352 А ₃ >П ₃	+288301 А ₃ >П ₃
Які важко реалізуються (А ₄)	93280	90269	100942	Постійні пасиви (П ₄)	365 445	425 805	436 639	-272165 А ₄ <П ₄	-335536 А ₄ <П ₄	-335697 А ₄ <П ₄
Баланс	528765	597564	644128	Баланс	528765	597564	644128	-	-	-

Аналіз ліквідності балансу за 2019-2020 роки показав, що на кінець 2018, 2019 і 2020 років з 4 нерівностей не виконується одна - ця перша нерівність. Це свідчить про те, що баланс не є абсолютно ліквідним. Також це положення погіршується тим, що найбільш ліквідні активи не можна замінити менш ліквідними. Невиконання першої нерівності пояснюється високим показником поточної заборгованості на кінець 2018, 2019 і 2020 років. Виконання четвертої нерівності свідчить про наявність у підприємства власного оборотного капіталу.

Аналіз ліквідності балансу не відрізняється абсолютною точністю. Тому з метою комплексної оцінки ліквідності балансу доцільно застосувати загальний показник платоспроможності, який розраховується наступним чином [21, с.149]:

$$K_{3П} = \frac{A1 + 0,5A2 + 0,3A3}{П1 + 0,5П2 + 0,3П3} \quad (2.2)$$

Збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про підвищення платоспроможності підприємства і поліпшення структури активів і пасивів.

Визначимо показник загальної платоспроможності АТ «Завод «Екватор» станом на кінець 2018, 2019 і 2020 років.

$$K_{3П}^{2018} = \frac{126661 + 0,5 \cdot 139592 + 0,3 \cdot 169232}{145730 + 0,5 \cdot 17051 + 0,3 \cdot 539} = 1,601,$$

$$K_{3П}^{2019} = \frac{110281 + 0,5 \cdot 117246 + 0,3 \cdot 279768}{159646 + 0,5 \cdot 11696 + 0,3 \cdot 416} = 1,527,$$

$$K_{3П}^{2019} = \frac{135039 + 0,5 \cdot 119418 + 0,3 \cdot 288729}{201401 + 0,5 \cdot 5660 + 0,3 \cdot 428} = 1,377,$$

Отже, показник загальної платоспроможності знизився в 2019 р. на 4,65%, а в 2020 році – на 9,81%. Це свідчить про зниження платоспроможності підприємства і погіршення структури його активів і пасивів.

Аналіз ліквідності, який був проведений за цією схемою, є наближеним. Детальнішим є аналіз за допомогою розрахунку відносних показників – коефіцієнтів ліквідності, які дають можливість оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент час.

В таблиці 2.5 проведено розрахунок показників ліквідності АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки.

Таблиця 2.5

Аналіз коефіцієнтів ліквідності АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки

Показники	Норма- тив	На кінець року			Відхилення, %	
		2018	2019	2020	2019 від 2018	2020 від 2019
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,778	0,644	0,652	-17,3	+1,3
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	1,636	1,328	1,229	-18,8	-7,5
Коефіцієнт загальної ліквідності	2-2,5	2,675	2,961	2,623	+10,7	-11,4
Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	–	1,201	1,588	1,963	+32,2	+23,6
Коефіцієнт співвідношення активів	>1	4,669	5,620	5,381	+20,4	-4,2

Аналіз коефіцієнтів ліквідності, наданий в табл. 2.5, показує, що підприємство є платоспроможним. Так, станом на кінець 2018, 2019 та 2020 років, воно може негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити відповідно 77,8%, 64,4% та 65,2% поточних зобов'язань при нормативі 25-35%.

При нормативі 70 – 80 % підприємство за рахунок наявних грошових коштів та очікуваних надходжень від дебіторів може повністю розрахуватися з боргами короткострокового характеру.

Значення ж коефіцієнтів загальної ліквідності більше 2. Це є свідченням того, що АТ «Завод «Екватор» має можливість розрахуватися не лише з боргами, але і має власні кошти в обороті для продовження господарської діяльності.

Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості показує, що на кінець 2018 року підприємство на 1 грн. дебіторської заборгованості залучало 1,20 грн. кредиторської заборгованості, на кінець 2019 – 1,59 грн., на кінець 2020 – 1,963 грн. Тобто при недостатності власного капіталу підприємство використовувало у господарському обороті кредиторську заборгованість, причому спостерігається негативна тенденція зростання цього показника в динаміці.

Зростання в 2019-2020 роках коефіцієнта співвідношення активів свідчить, що оборотні активи зростають скоріше ніж необоротні, що свідчить про підвищення ліквідності, оборотності всього майна підприємства.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що в 2019-2020 роках підприємство АТ «Завод «Екватор» є платоспроможним. Проте неефективно використовує готівкові грошові кошти, оскільки коефіцієнт абсолютної ліквідності значно перевищує нормативне значення.

2.4. Аналіз показників платоспроможності підприємства

Методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджених наказом Міністерства економіки України від 19.01.06р., визначено три види неплатоспроможності (або рівня платоспроможності): поточна, критична, надкритична [27].

Поточна неплатоспроможність визначається за формулою:

$$П_{п} = A_{1030} + A_{1035} + A_{1160} + A_{1165} - П_{1695}, \quad (2.5)$$

де

A_{1030} , A_{1035} , A_{1160} , A_{1165} — відповідні рядки активу балансу;

$П_{1695}$ — підсумок III розділу пасиву балансу.

Якщо підприємство має позитивне значення $П_{п}$, то воно вважається повністю платоспроможним. Від'ємне ж значення свідчить про наявність поточної неплатоспроможності. Якщо підприємство на початок або кінець періоду, що аналізується, має позитивне значення $П_{п}$, воно не є боржником.

Для визначення критичної та/або надкритичної неплатоспроможності розраховують коефіцієнт загальної ліквідності або покриття ($K_{л}$) і коефіцієнт забезпеченості власним капіталом ($K_{з}$):

$$K_{л} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}, \quad (2.6)$$

та

$$K_{з} = \frac{\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}}{\text{Оборотні активи}}. \quad (2.7)$$

Нормативне значення коефіцієнта $K_{л}$ встановлено в розмірі не менше 1,0; $K_{з}$ – не менше 0,1.

Якщо на кінець періоду коефіцієнт $K_{л}$ і $K_{з}$ менше нормативного значення, то при наявності на початок і кінець аналізованого періоду ознак поточної неплатоспроможності фінансовий стан підприємства визначається як критична неплатоспроможність (п. 3.4. Методичних рекомендацій). Тому в цій ситуації є передумови до застосування санації. Але для того, щоб в якості відновлення платоспроможності застосувати санацію, необхідно, щоб один з коефіцієнтів ($K_{л}$ або $K_{з}$) на кінець періоду перевищував нормативне значення або протягом періоду, який досліджується, відбувалося їх зростання (п. 3.4. Методичних рекомендацій) [27].

Якщо за результатами року підприємство отримало збиток і коефіцієнт покриття менше одиниці, то рівень неплатоспроможності такого підприємства буде розглядатися як надкритичний (п. 3.4. Методичних рекомендацій) [27].

Для оцінки рівня платоспроможності АТ «Завод «Екватор» розрахуємо показники, надані в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Розрахунок показників для оцінки рівня платоспроможності
АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки

Показник	Оптимальне значення	Значення на кінець року		
		2016	2017	2018
1		2	3	4
Поточна платоспроможність	> 0	-19850	-45706	-61734
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	> 1,0	2,675	2,961	2,623
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом	> 0,1	0,625	0,661	0,618

Як видно з таблиці 2.6, показник поточної платоспроможності має негативне значення протягом 2019-2020 років. Це свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства як на кінець 2018 року, 2019 року, так і на кінець 2020 року. В 2019-2020 роках спостерігається зростання показника поточної неплатоспроможності АТ «Завод «Екватор».

Значення коефіцієнта поточної ліквідності (покриття) значно більше нормативного (>1,0) і значення коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними засобами також більше нормативного на кінець 2018, 2019, 2020 років (>0,1).

Отже, можна зробити висновок, що АТ «Завод «Екватор» не має ознак критичної неплатоспроможності на кінець 2018, 2019, 2020 років.

Структура балансу підприємства визнається незадовільною, а підприємство неплатоспроможним, якщо:

- 1) коефіцієнт поточної платоспроможності має від'ємне значення;
- 2) коефіцієнт покриття $<1,5$;
- 3) коефіцієнт забезпечення власними засобами $<0,1$;
- 4) коефіцієнт абсолютної ліквідності $<0,2$;
- 5) коефіцієнт поточної ліквідності <2 .

Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності визначається за формулою:

$$K_{\epsilon} = \frac{K_n^1 + T_{\epsilon} / T \cdot (K_n^1 - K_n^0)}{K_n^H}, \quad (2.8)$$

де

K_n^H – нормативне значення коефіцієнта покриття;

K_n^0, K_n^1 – значення коефіцієнта покриття на початок і кінець періоду;

T_{ϵ} – заданий період відновлення (втрати) платоспроможності;

T – тривалість звітного періоду, місяців.

Коефіцієнт відновлення платоспроможності обчислюють за умови, якщо хоча б один із коефіцієнтів — покриття або забезпеченості власними оборотними активами, має значення нижче за оптимальне (перший — менший за 2, другий — менший за 0,1). Коефіцієнт втрати платоспроможності визначають, якщо значення обох вказаних коефіцієнтів відповідають нормативним. При розрахунку коефіцієнта відновлення платоспроможності T_{ϵ} приймається за 6 місяців, а розрахунку коефіцієнта втрати платоспроможності — за 3 місяці.

На підприємстві АТ «Завод «Екватор» значення коефіцієнтів покриття та забезпеченості власними оборотними активами нижчі за оптимальні, тому немає необхідності розраховувати коефіцієнт відновлення платоспроможності.

Таким чином, проведений аналіз ліквідності і платоспроможності АТ «Завод «Екватор» в 2019-2020 роках дозволяє зробити наступні висновки:

1. В 2019 - 2020 роках спостерігається позитивна тенденція зростання валюти балансу. Це свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства і заслуговує позитивної оцінки. Збільшення валюти балансу пов'язане зі збільшенням вартості оборотних активів АТ «Завод «Екватор» на 24,73%, а також зі збільшенням вартості необоротних активів на 8,21%.

2. Збільшення питомої ваги оборотних коштів в структурі активів підприємства за два роки на 1,96 % свідчить про прискорення оборотності всього майна підприємства.

3. На зростання загальної величини всіх фінансових ресурсів підприємства вплинуло збільшення джерел як власних коштів, так і позикових. Власний капітал АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки збільшився за абсолютною величиною на 1,19%, а за питомою вагою зменшився на 1,33%. Позиковий капітал за цей період збільшився на 27,04 %, а за питомою вагою - на 1,33%.

4. Аналіз структури капіталу АТ «Завод «Екватор» показує, якщо на кінець 2018 року співвідношення між джерелами власних і позикових засобів було на рівні 69,11% проти 30,89%, то вже на кінець 2020 року структура змінилася і складала 67,78% джерел власних засобів проти 32,22% позикових. Тобто на підприємстві зменшилася питома вага власного капіталу в структурі капіталу. Це має негативний характер, оскільки АТ «Завод «Екватор» стає більш залежним від зовнішніх джерел фінансування. Але розподіл джерел власних і позикових засобів протягом 2019-2020 років є задовільним, що свідчить про фінансову стійкість підприємства.

5. Аналіз ліквідності балансу за 2019-2020 роки показав, що на кінець 2018, 2019 і 2020 років з 4 нерівностей не виконується одна - ця перша нерівність. Це свідчить про те, що баланс не є абсолютно ліквідним. Також це положення погіршується тим, що найбільш ліквідні активи не можна замінити менш ліквідними. Невиконання першої нерівності пояснюється високим показником поточної заборгованості на кінець 2018, 2019 і 2020 років.

Виконання четвертої нерівності свідчить про наявність у підприємства власного оборотного капіталу.

6. Протягом 2019–2020 років спостерігається тенденція поступового зменшення показника загальної платоспроможності, що свідчить про зниження платоспроможності АТ «Завод «Екватор» та погіршення структури його активів і пасивів.

7. Протягом досліджуваного періоду всі коефіцієнти ліквідності вищі за нормативні значення, тобто АТ «Завод «Екватор» є платоспроможним. Але спостерігається негативна тенденція зростання коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості. При нормативі 1 цей показник на кінець 2020 року складав 1,96, тобто на 1 грн. дебіторської заборгованості АТ «Завод «Екватор» залучало 1,96 грн. кредиторської заборгованості.

8. Показник поточної платоспроможності має негативне значення протягом 2019-2020 років, що свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства як на кінець 2018 року, 2019 року, так і на кінець 2020 року. В 2019-2020 роках спостерігається зростання показника поточної неплатоспроможності АТ «Завод «Екватор». Однак АТ «Завод «Екватор» не має ознак критичної неплатоспроможності.

Отже, на підприємстві необхідно здійснювати заходи щодо підтримки на достатньому рівні ліквідності і платоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Заходи щодо підвищення ліквідності та платоспроможності АТ «Завод «Екватор»

Проведений аналіз показників ліквідності та платоспроможності АТ «Завод «Екватор» показав, що в 2019-2020 роках підприємство є платоспроможним, однак має поточну неплатоспроможність, ознак критичної неплатоспроможності не має. Крім того спостерігається негативна тенденція зростання коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості. При нормативі 1 цей показник на кінець 2020 року складав 1,96, тобто на 1 грн. дебіторської заборгованості АТ «Завод «Екватор» залучало 1,96 грн. кредиторської заборгованості.

Враховуючи це, на підприємстві необхідно здійснювати заходи щодо підтримки на достатньому рівні ліквідності і платоспроможності АТ «Завод «Екватор», підвищення його поточної платоспроможності.

Основним напрямком підтримки на достатньому рівні ліквідності і платоспроможності підприємства, на наш погляд, має бути розробка та впровадження системи фінансового прогнозування та планування на АТ «Завод «Екватор». Ця система повина включати фінансове прогнозування, поточне фінансове планування, бюджетування та оперативне фінансове планування. Фактично вона охоплює управління грошовими коштами, дебіторською, кредиторською заборгованістю, виробничими запасами та майбутнім розвитком підприємства.

На підприємстві необхідно систематично аналізувати показники ліквідності і платоспроможності підприємства. Це дозволить своєчасно

приймати заходи з антикризового управління. Також на АТ «Завод «Екватор» має бути розроблена система управління оборотними активами підприємства, яка дозволить здійснювати аналіз та визначати оптимальний обсяг і структуру оборотних активів. Така система повинна включати складові, які відповідають елементам оборотних активів підприємства, а саме:

- управління виробничими запасами (аналіз та моніторинг їх формування; розробка складських норм запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, прогресивних норм витрат сировини, матеріалів, що дозволить планувати потреби в виробничих запасах);
- управління дебіторською заборгованістю (ранжирування дебіторської заборгованості за строками виникнення; ведення реєстру «старіння» рахунків дебіторів; прогнозування ймовірної суми безнадійної дебіторської заборгованості; розробка кредитних умов; оцінку можливості факторингу й обліку векселів);
- управління грошовими коштами.

Для підтримки ліквідності і платоспроможності підприємства на достатньому рівні необхідно розробити систему заходів, спрямованих на зменшення обсягу поточних зобов'язань і на збільшення грошових активів, які забезпечують ці зобов'язання.

Поточні зобов'язання підприємство може зменшити за рахунок:

- зменшення суми постійних та умовно-змінних витрат витрат (в тому числі витрат на утримання управлінського персоналу);
- подовження строків кредиторської заборгованості.

Збільшити суму грошових коштів можна за рахунок:

- рефінансування дебіторської заборгованості (шляхом факторингу, врахування та дисконтування векселів, форфейтингу, примусового стягнення);
- прискорення оборотності дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту);
- оптимізації виробничих запасів;
- лімітування граничних сум витрат.

Збільшити обсягів найбільш ліквідних активів – грошових коштів підприємство може також завдяки ефективному управлінню дебіторською заборгованістю. Необхідною є розробка заходів щодо скорочення дебіторської заборгованості за виданими авансами, що дозволить перевести заборгованість покупців та замовників у грошові кошти.

Для прискорення інкасації дебіторської заборгованості АТ «Завод «Екватор» слід вживати таких заходів:

- введення штрафних санкцій за прострочення платежу;
- використовувати систему знижок у разі дострокової оплати;
- відпускати товарів продукцію покупцям, замовникам на умовах передоплати;
- продавати рахунки дебіторів факторинговій компанії, банку.

Застосування факторингу дасть змогу перетворити дебіторську заборгованість на грошові кошти, які можуть бути одразу ж використані на виробничі цілі, що позитивно вплине на розвиток підприємства.

Механізм факторингу представлений на рис.3.1.

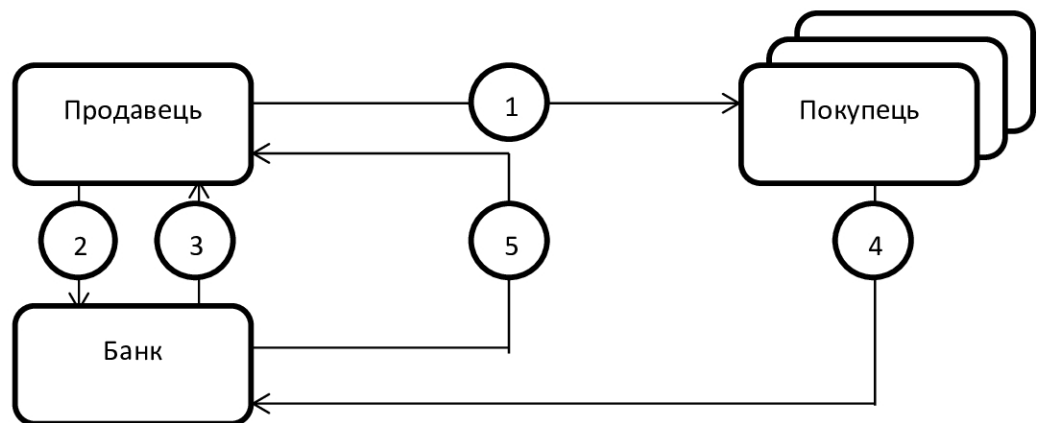

Рис. 3.1. Схема факторингової операції

Схема факторингової операції виглядає таким чином:

1. Продавець (АТ «Завод «Екватор», реалізує продукцію покупцю на умовах відстрочення платежу.

2. Підприємство передає банку або факторинговій компанії право грошової вимоги до покупця за отриману продукцію.

3. Після отримання документів про реалізацію продукції банк (факторингова фірма) виплачує АТ «Завод «Екватор» до 95% суми платежу вартості реалізованої продукції. Решту суми боргу банк (факторингова фірма) тимчасово утримує у зв'язку з прийняттям ризику непогашення боргу.

4. Боржник сплачує за отриману продукцію на умовах відстрочення платежу шляхом переказу коштів на спеціальний рахунок банку (факторинговій фірмі). Отримана сума йде на погашення сплаченої підприємством на користь банку заборгованості.

5. Банк (факторингова фірма) залишок коштів направляє на рахунок підприємства.

Основною умовою ефективної реалізації політики управління дебіторською заборгованістю виступає дотримання її граничних обсягів та термінів погашення. Але якщо граничні обсяги знаходяться в межах компетенції виробника продукції, то терміни погашення часто напряму від нього не залежить. Єдиним способом забезпечення дотримання умов договорів виступає попередній аналіз кожного дебітора. Важливу роль в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють планування, організація та контроль роботи з дебіторами.

Для зменшення розміру дебіторської заборгованості АТ «Завод «Екватор» необхідно: визначати ступінь ризику неоплати рахунків покупцями; збільшувати коло покупців з метою мінімізації втрат від несплати одним або декількома покупцями; контролювати співвідношення дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості; вести оперативний контроль за надходженням готівки; своєчасно визначати сумнівну заборгованість; своєчасно надавати платіжні документи; припиняти дію договорів з покупцями, що порушують платіжну дисципліну.

На ліквідність та платоспроможність підприємства негативно впливає збитковість або низька прибутковість підприємства, кредиторська

заборгованість. Аналіз діяльності АТ «Завод «Екватор» показав, що спостерігається негативна тенденція зниження чистого доходу від реалізації продукції в 2018-2020 роках і чистого прибутку, зростання кредиторської заборгованості. Тому необхідно збільшувати прибуток. Збільшувати прибуток можна завдяки:

- збільшенню обсягів виробництва і реалізації продукції;
- зменшенню витрат на виробництво і реалізацію продукції;
- аналізу використання ресурсів підприємства, собівартості послуг з метою виявлення резервів економії витрат на підприємстві..

Таким чином, для підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства мають бути застасовані заходи, спрямовані на зростання найбільш ліквідних активів. Досягнути цього підприємство може завдяки: ефективному управлінню дебіторською заборгованістю, зокрема за допомогою факторингових операцій, управлінню виробничими запасами, здійсненню фінансового планування, систематичного аналізу витрат, показників ліквідності і платоспроможності, співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості.

3.2.Прогнозування показників фінансової звітності підприємства

З метою реалізації запропонованого заходу щодо підвищення ліквідності і платоспроможності АТ «Завод «Екватор» - застосування фінансового прогнозування і планування – здійснимо прогнозування фінансової звітності цього підприємства.

Зазвичай, прогнозована фінансова звітність включає:

1. Звіт про прибутки і збитки (фінансові результати).
2. Звіт про фінансовий стан (Баланс).
3. Звіт про рух грошових коштів.

З метою оцінки прогнозованого фінансового результату, фінансового стану, визначення потреб у джерелах фінансування, перш за все, використовують баланс та звіт про фінансові результати за декілька попередніх років (3 – 5 років).

Процес підготовки фінансових звітів поділяють на декілька етапів [36]:

1. Прогнозування доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

2. Підготовка прогнозного звіту про фінансові результати, кожна стаття якого збільшується залежно від відсотку зростання обсягу реалізації продукції. Мета його складання – визначення показника «доповнення до нерозподіленого прибутку»;

3. Коригування власного капіталу (у прогнозованому балансі) на величину «доповнення до нерозподіленого прибутку». Інші статті балансу можуть прогнозуватися індивідуально або залежно від зміни обсягів реалізації;

4. Розрахунок показника «додатково необхідні фонди» та розподіл його величини за статтями балансу. Статті, які використовуються для балансування за рахунок «додатково необхідних фондів», називаються регуляторними.

Найчастіше при складанні прогнозованого звіту про фінансові результати використовують метод відсотку від продажу. При його застосуванні статті звіту (крім тих, що не залежать від зміни продажу) перераховують на однаковий відсоток збільшення (зменшення) показника доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). З цією метою їх класифікують на автоматично утворені і регульовані.

Автоматично утворені статті змінюються пропорційно обсягу продажу. До них відносять дохід (виручку від реалізації), собівартість реалізованої продукції, операційні доходи і витрати.

Регульовані статті утворюються незалежно від обсягу продажу, для їх кількісного визначення використовують інші методи. Серед них виділяють фінансові доходи і витрати, інші доходи і витрати.

Доповнення до нерозподіленого прибутку додається до статті «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)» при складанні прогнозного балансу.

Побудуємо прогнозований звіт про фінансові результати АТ «Завод «Екватор» (табл. 3.1).

При цьому врахуємо деякі припущення:

1. Середньорічний темп зростання чистого доходу від реалізації буде становити 10%.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тоді складе:
 $235784 * 1,10 = 259362$ (тис. грн.).

2. Суму витрат, які включені до собівартості реалізованої продукції, у розрахунку на 1 грн. виручки від реалізації підприємство має можливість знизити у 2021 році на 5 копійок, з 71 до 66 копійок, за рахунок скорочення відносної економії витрат на оплату праці.

Собівартість на 1 грн. чистого доходу в 2020 році = Собівартість реалізованої продукції в 2020 р./ Чистий дохід від реалізації продукції = $168061 / 235784 = 0,71$. Собівартість продукції в 2021 році знижуємо з 71 до 66 копійок. Тоді:

Собівартість реалізованої продукції в 2021 р. (прогнозна) = (Собівартість реалізованої продукції в 2020 р./ Чистий дохід від реалізації продукції в 2020 р. - 0,05) * Чистий дохід від реалізації продукції в 2021р. = $(168061/235784-0,05)*259362 = 171899$ (тис.грн.).

2. Адміністративні витрати підприємство планує скоротити з 11,3% до 10,0 % виручки від реалізації. Є можливість скорочення витрат на зв'язок, відрядження робітників апарату управління, утримання приміщень.

Адміністративні витрати 2020 р. / Чистий дохід від реалізації продукції 2020 = $26642/235784 = 0,113$.

Адміністративні витрати 2021 р. = Чистий дохід від реалізації продукції 2021 * 0,1 = $259362*0,1 = 25936$ (тис.грн.).

3. Інші операційні доходи та витрати залишимо на рівні 2020 року.

Фінансовий результат до оподаткування = Разом доходи – Разом витрат
= 34437 (тис.грн.).

Податок на прибуток складає 18% від фінансового результату до оподаткування, тобто: $0,18 * 34437 = 6199$ (тис.грн.).

Чистий прибуток буде дорівнювати: $34437 - 6199 = 28238$ (тис.грн.).

Прогнозований звіт про фінансові результати підприємства на 2021 рік надано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Прогнозований звіт про фінансові результати АТ «Завод «Екватор» на 2021 р.

Статті	Рядок	2020 рік (тис.грн.)	Прогноз	2021 рік (тис.грн.)
1		2	3	4
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	235784	Збільшення на 10 %	259362
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-168061	Зменшення на 5 коп.	-171899
3. Валовий прибуток	2090	67723	-	87463
4. Інші операційні доходи	2120	49929	-	49929
5. Адміністративні витрати	2130	-26642	До 10% від виручки	-25936
6. Витрати на збут	2150	-5527	-	-5527
7. Інші операційні витрати	2180	-71304	-	-71304
8. Фінансові результати від операційної діяльності (р.3+р.4-р.5-р.6-р.7):	2190	14179	-	34625
9. Дохід від участі в капіталі	2200	0	-	0
10. Інші фінансові доходи	2220	0	-	0
11. Інші доходи	2240	3171	-	3171
12. Фінансові витрати	2250	-115	-	-115
13. Втрати від участі в капіталі	2255	0	-	0
14. Інші витрати	2270	-3244	-	-3244
15. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (р.8+р.9+р.10+р.11-р.12-р.13-р.14)	2290	13991	-	34437
16. Податок на прибуток від звичайної діяльності	2300	-3157	-	-6199
17. Чистий прибуток (збиток) (р.17)	2350	10834	-	28238

На підставі таблиці 3.1 можна зробити наступний висновок – за рахунок виконання припущень щодо збільшення виручки від реалізації на 10 %, зниження суми витрат, які включені до собівартості реалізованої продукції, у розрахунку на 1 грн. виручки від реалізації підприємство на 5 коп. та скорочення частки адміністративних витрат, ситуація на підприємстві може помітно покращилася, чистий прибуток збільшиться в 2,6 рази.

Прогнозований звіт про фінансові результати є основою для складання балансу на майбутні періоди. Якщо при складанні прогнозованого звіту про фінансові результати був використаний метод відсотку від продажу, то цей метод доцільно застосовувати і при побудові балансу, тобто при зростанні обсягів реалізації та ефективному використанні ресурсів пропорційно повинна зростати і сума за статтями балансу: запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти, основні засоби. Слід зазначити, що практичні робітники не завжди погоджуються, наприклад, що існує прямо (обернено) пропорційний зв'язок між вартістю основних засобів та доволі частими змінами обсягу виробництва та виручкою від реалізації. Тому метод відсотку від продажу застосовують для складання чорнового варіанту прогнозованого балансу.

Статті прогнозованого балансу прийнято класифікувати залежно від обсягів продажу на автоматично утворені і регульовані.

До автоматично утворених відносять [36]:

- необоротні активи;
- оборотні активи;
- витрати майбутніх періодів;
- поточні зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів.

Звідси регульовані статті — це:

- довгострокові фінансові інвестиції;
- власний капітал (за виключенням нерозподіленого прибутку);

- нерозподілений прибуток (непокриті збитки), які утворилися за рахунок додавання доповнення до нерозподіленого прибутку із звіту про фінансові результати;
- забезпечення наступних витрат і платежів;
- довгострокові зобов'язання.

Варто зауважити, що вказана класифікація не є стандартною та може зазнавати змін відповідно до певної ситуації.

Саме регульовані статті використовують при розподілі додатково необхідних фондів, які визначають потребу у джерелах фінансування або їх надлишок на дату складання прогнозованого балансу. Для цього необхідно порівняти валюту активу і пасиву прогнозованого балансу, яка майже завжди не буде тотожною.

Якщо у прогнозованому балансі вартість майна підприємства перевищує вартість капіталу ($A > П$), то ця сума свідчить про додаткову потребу у фінансуванні за рахунок збільшення або власного капіталу, або залучення довгострокових, короткострокових зобов'язань. Якщо $A < П$, то у прогнозованому балансі збільшують статті, у першу чергу, оборотних активів. Зазвичай, коригування підлягають суми за статтею «грошові кошти та їх еквіваленти».

Для складання прогнозованого балансу врахуємо наступні рішення керівництва:

1. Чистий дохід від реалізації продукції підприємство планує збільшити на 10%.
2. З метою стимулювання продажу, погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги прогнозується продовжити на 5 днів.
3. Термін погашення поточних зобов'язань зменшити на 10 днів.
5. Зменшити вартість необоротних активів шляхом реалізації невикористовуваних на 2 %.

Прогнозований баланс підприємства станом на 31.12.2021 року представлений у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Прогнозний баланс АТ «Завод «Екватор» на 31.12.2021 року

Статті, тис.грн.	На 31.12. 2020 року	прогноз	На 31.12.2021року				
			1-й прогноз	ДНФ	2-й прогноз	Дода- ткові умов и	Остато- чний прогноз
					(4+5)		
1	2	3	4	5	6	7	8
Основні засоби	100942	Зменш. на 2%	98 923		98 923		98923
Запаси	288729	Збільш. на 10%	317602		317602		317602
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	95178	— / —	104696		104696	Подов- жити на 5днів	108298
Дебіторська заборгованість за розрахунками	10288	— / —	11317		11317		11317
Грошові кошти у національній валюті	135039	— / —	135039	-2035	133004	-4999	128005
Інші оборотні активи	13952		13952		13952		13952
1. Баланс	644128		681529		679484		678097
Статутний на інші види капіталів	27 486		27 486		27 486		27486
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	409 153	Збільш. на чис- тий при- буток за 2021р.	437391		437391		437391
Довгострокові зобов'язання	428	—	428		428		428
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	130 123		130 123		130 123	Змен- шити на 20 днів	128726
Поточні зобов'язання за розрахунками	71 278	Збільш. на 10%	78406		78406		78406
Інші поточні зобов'язання	5 660	—	5660		5660		5660
2. Баланс	644 128		679484		679484		678097
3. ДНФ			2035		0		

У прогнозованому балансі перший варіант прогнозу дозволяє розрахувати величину додатково необхідних фондів (ДНФ), яка у другому прогнозі має бути розподіленою між статтями балансу.

За розрахунками актив балансу внаслідок першого кроку прогнозування перевищує актив на 2035 тис. грн. Для того, щоб урівняти валюту активу і пасиву балансу, необхідно прийняти рішення щодо розподілу суми ДНФ, а саме – коригування буде проведено за статтею «Грошові кошти та їх еквіваленти» (зменшення).

Хоча прогнозний баланс і має завершений вигляд, процес його складання і аналізу ще не закінчено. Враховуючи, що управлінські рішення можуть суттєво впливати на фінансовий стан підприємства, доцільно при складанні прогнозованого балансу його статті розглядати як регульовані, а не автоматично утворені.

Постатейне прогнозування балансу здійснюється за певними правилами. Найчастіше коригування прогнозних балансів проводиться за показниками оборотності, які розраховуються за поточний рік.

Прогнозування дебіторської заборгованості проводиться на основі її аналізу за попередні періоди та ситуації, що склалася на ринку послуг. З цією метою використовують показники оборотності.

У звітному 2020 році термін погашення коштів дебіторами за товари, роботи, послуги становив: $95178 * 360 / 235784 = 145$ (днів).

З метою стимулювання продажу погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги прогнозується продовжити на 5 днів. Тоді прогнозована дебіторська заборгованість товарного характеру становитиме:

$$259362 * ((95178 * 360 / 235784) + 5) / 360 = 108298 \text{ (тис. грн.)}.$$

Після зроблених розрахунків стаття «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги» збільшилась на 3602 тис.грн. та становила 108298 тис.грн.

Для зменшення кредиторської заборгованості термін відстрочки оплати за товари, роботи, послуги скорочується на 20 днів. Це призведе до наступних коригувань кредиторської заборгованості товарного характеру:

У звітному 2020 році термін погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги становив: $130123 * 360 / 235784 = 199$ (днів).

Визначимо прогнозований залишок кредиторської заборгованості товарного характеру: $259362 * (130123 * 360 / 235784 - 20) / 360 = 128726$ (тис. грн.).

В табл. 3.2 представлений відкоригований баланс підприємства з урахуванням управлінських рішень та можливості використання внутрішніх резервів. Для досягнення рівноваги між активом і пасивом балансу на величину від'ємного ДНФ було прийнято рішення зменшити розмір грошових коштів на 4999 тис.грн.

Оцінка фінансового стану підприємства за даними прогнозних балансів подана в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Оцінка фінансових показників діяльності АТ «Завод «Екватор» за даними прогнозних балансів

Показники	На 31.12.2020	На 31.12.2021року		Відхилення (+,-) від:	
		2-й прогноз	Остат. прогноз	2-го прогнозу	Остат. прогнозу
1	2	3	4	5= 3-2	6=4-2
Необоротні активи (тис.грн.)	100942	98923	98923	0	-2019
Оборотні активи (тис.грн.)	543186	580571	579174	-1397	+35988
Грошові кошти (тис.грн.)	135039	133004	128005	-4999	-7034
Власний капітал (тис.грн.)	436 639	464 877	464 877	0	+28238
У тому числі:					
- власний оборотний капітал	335 697	365 954	365 954	0	+30257
Позиковий капітал (тис.грн.)	207489	214617	213220	-1397	+5731
У тому числі:					
- поточні зобов'язання	207061	214189	212792	-1397	+5731
Коефіцієнти:					
автономії	0,678	0,684	0,686	+0,001	+0,008
абсолютної ліквідності	0,652	0,621	0,602	-0,019	-0,051
загальної ліквідності	2,623	2,711	2,722	+0,011	+0,098
швидкої ліквідності	1,229	1,228	1,229	+0,001	0,000
співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	1,963	1,846	1,779	-0,067	-0,184
співвідношення активів	5,381	5,869	5,855	-0,014	+0,474
Загальний показник платоспроможності	1,376	1,387	1,381	+0,011	+0,005
Забезпеченості оборотних активів	0,618	0,630	0,632	+0,002	+0,014
Оборотність капіталу, днів	983	943	941	-2	-42

Розраховані показники свідчать, що при дотриманні прийнятих рішень:

- основні показники ліквідності і платоспроможності коефіцієнти абсолютної, швидкої і поточної ліквідності залишаться на достатньому рівні;
- коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості знизиться, що свідчить про підвищення платоспроможності підприємства;
- загальний показник платоспроможності підприємства підвищився, що свідчить про підвищення платоспроможності підприємства та покращення структури його активів і пасивів;
- обсяг власного оборотного капіталу збільшиться на 30257 тис.грн.;
- позитивним моментом слід вважати також і покращення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом;
- підвищиться значення коефіцієнту співвідношення активів, що свідчить про зміни у структурі майна в бік збільшення питомої ваги мобільних активів;
- позитивним є збільшення власного капіталу за рахунок отримання прибутку на 6,4%;
- збільшиться коефіцієнт автономії, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства;
- в 2021 році підвищиться ефективність використання сукупних активів (капіталу). Якщо в 2020 році для здійснення одного повного обороту сукупних активів підприємству необхідно було 983 дні, то у прогнозованому періоді – 941 день, що на 42 дні менше.

Таким чином, прогнозування фінансової звітності АТ «Завод «Екватор» на 2021 рік вказує на можливість підтримання на достатньому рівні його ліквідності і платоспроможності, підвищення загального показника платоспроможності.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Охорона праці – це система правових, соціально – економічних, організаційно – технічних, санітарно – гігієнічних і лікувально – профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності [37].

Головною метою охорони праці є створення безпечних, та високо продуктивних умов праці, ліквідація та зменшення травматизму на виробництві, професійних захворювань, а також аналіз небезпечних і шкідливих виробничих факторів при проведенні робіт.

Основними задачами охорони праці є аналіз небезпечних та шкідливих факторів при проведенні виробничого процесу, зведення до мінімуму можливість пошкоджень та захворювань працівників, визначення мір та пристроїв, що забезпечують безпечні та не шкідливі умови праці і одночасно забезпеченням його максимального виробництва.

Від того наскільки правильно організована на підприємстві, установі чи організації охорона праці залежить самопочуття працівників і, як наслідок продуктивність праці, швидкість правильність та точність виконання поставлених завдань.

Для забезпечення законодавчих вимог до охорони праці, підвищення рівня безпеки праці на підприємстві АТ «Завод «Екватор» функціонує система охорони праці, проводяться години безпеки та відповідне навчання персоналу. Компанія проводить атестацію робочих місць, надає додаткові відпустки, забезпечує різні режими роботи і відпочинку виробничого персоналу в залежності від погодних умов, виконує вимоги законодавства щодо забезпечення харчуванням та засобами індивідуального захисту.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про охорону праці» в АТ «Завод «Екватор» створено в кожному структурному підрозділі умови праці

відповідно до нормативно–правових актів, а також забезпечено додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці [38].

В якості об'єкта дослідження взято економічний відділ АТ «Завод «Екватор»

4.1 Офісні захворювання

Захворювання опорно-рухової системи людини

Будь-яка поза при тривалому сидінні за робочим місцем шкідлива для опорно-рухового апарату, веде до застою крові органів. Небезпека здоров'ю представляє як втома тих груп м'язів, що ці руху виконують, а й психологічна фіксація ними. Хоча найбільш шкідливі саме повторювані одноманітні навантаження. Під час роботи за комп'ютером людина сидить кілька годин поспіль у незручному положенні. Не лише загрожує втомою й загальним стомленням, а може розвиток остеохондрозу різних ділянок хребта – шийного, грудного, попереково-крижового.

У зв'язку з цим лікарі надають великого значення підтримці правильної пози під час роботи за комп'ютером. Дотримання цього правила – важливим елементом профілактики захворювань. Щоб робота за комп'ютером не шкодила здоров'ю, необхідно постійно контролювати свою осанку. Правильна постава максимально розвантажує м'язи і дозволяє працювати довше, менше втомлюючись.

Вважається, що з правильною осанкою – вуха повинні розташовуватися точно у площині плечей, а плечі – точно над стегнами. Голову слід тримати рівно відповідно обом плечам. Якщо ж дивитися вниз, голова має нахилитися вперед.

Якщо у процесі роботи робітник постійно сутулиться, навантаження на хребет збільшується, що зумовлює надмірне розтягання м'язів. Сутулість викликає надмірне навантаження на плечові сухожилки і м'язи плеча. Тривала

робота у такій позі може призвести до розвитку синдрому зап'ястного каналу та обмеженню плеча.

4.2 Загальні вимоги до техніки безпеки під час роботи за комп'ютером

Персонал, працюючий за комп'ютером зобов'язаний дотримуватись вимог інструкції, розробленої виходячи з санітарних правил і норм 2.2.2.542-96 «Гігієнічні вимоги до відеодисплейних терміналів, персональних електрообчислювальних машин та молодіжних організаційних робіт», і навіть нести відповідальність за дотримання вимог безпеки своєї праці і створення небезпечного чи шкідливого виробничого чинника й інших працюючих, і поломку комп'ютера.

Працюючи з комп'ютером шкідливими і небезпечними чинниками є:

- електростатичні поля;
- електромагнітне випромінювання;
- наявність потужного іонізуючого випромінювання здійснюватиме:
- локальне стомлення, загальне стомлення;
- стомлюваність очей;
- небезпека поразки електричним струмом;
- пожежонебезпека.

Режими праці та відпочинку під час роботи з комп'ютером повинні організовуватися залежно від виду та категорії праці.

Види праці поділяються на 3 групи [37]:

- група А – робота з зчитування інформації з екрана комп'ютера з попереднім запитом;
- група Б – робота з введення інформації;
- група У – творча праця як діалогу.

За основну роботи з комп'ютером слід сприймати таку, що займає щонайменше 50% часу: протягом часу роботи комп'ютера.

Для видів праці встановлюється 3 категорії тяжкості і напруги роботи з комп'ютером, визначених:

- для групи А – по сумарному числу зчитувальних знаків під час роботи з комп'ютером, але з більш 60 000 знаків;
- для групи Б – по сумарному числу зчитувальних чи впроваджуються знаків під час роботи з комп'ютером, але з понад 40000 знаків;
- для групи У – по сумарному часу безпосередньої роботи з комп'ютером, але з більше шести годин під час роботи з комп'ютером.

За для більш оптимальної працездатності й збереження здоров'я протягом часу роботи з комп'ютером повинні встановлюватися регламентовані перерви.

Перед початком роботи необхідно переконатися, що монітори комп'ютера мають антиблікове покриття (крім групи А) з коефіцієнтом відображення 0,5. Покриття має також забезпечувати зняття електростатичного заряду із поверхні екрана, іскріння й накопичення пилу. Корпус монітора має забезпечити захист від іонізуючих і не іонізуючих випромінювань.

Необхідно перевірити робоче становище комп'ютера відстань між стіною з віконними прорізами і столом має не меншим 0,8 м. При невеличкій кількості робочих місць бажано розташовувати столи у протилежної стіни щодо віконних отворів.

Відстань між робочими столами має бути не менш ніж 1,2м. Не допускається перебування другого робочого місця із боку задньої стінки комп'ютера. Екран монітора повинен бути від очей на оптимальній відстані 600-700мм, але не ближче 500мм. Висота робочої поверхні столу повинна регулюватися а межах 680-800 мм, за відсутності такої можливості висота робочої поверхні столу повинна бути 725 мм. Клавіатуру слід розташовувати на поверхні столу з відривом 100-300 мм від краю.

4.3 Освітленість робочого місця під час роботи за комп'ютером

Штучне освітлення в приміщеннях з робочими місцями, обладнаними ВДТ ЕОМ та ПЕОМ, має здійснюватися системою загального рівномірного освітлення. У виробничих та адміністративно-громадських приміщеннях, у разі переважної роботи з документами, допускається застосування системи комбінованого освітлення (крім системи загального освітлення додатково встановлюються світильники місцевого освітлення). Зазначення освітленості на поверхні робочого столу в зоні розміщення документів має становити 300-500 лк. Якщо ці значення освітленості неможливо забезпечити системою загального освітлення, допускається використання місцевого освітлення. При цьому світильники місцевого освітлення слід встановлювати таким чином, щоб не створювати бліків на поверхні екрана, а освітленість екрана має не перевищувати 300 лк.

Як джерела світла в разі штучного освітлення мають застосовуватись переважно люмінесцентні лампи типу ЛБ. У разі влаштування відбитого освітлення у виробничих та адміністративно-громадських приміщеннях допускається застосування металогалогенних ламп потужністю 250 Вт. Допускається застосування ламп розжарювання у світильниках місцевого освітлення.

Система загального освітлення має становити суцільні або преривчасті лінії світильників, розташовані збоку від робочих місць (переважно ліворуч), паралельно лінії зору працюючих.

Допускається використання світильників таких класів світлорозподілу [37]:

- прямого світла - П;
- переважно прямого світла - Н;
- переважно відбитого світла - В.

Для загального освітлення слід застосовувати світильники серії ЛПО 36 із дзеркальними ґратами, укомплектовані високочастотними

пускорегулювальними апаратами (ВЧ ПРА). Допускається застосовувати світильники цієї серії без ВЧ ПРА тільки в модифікації "Кососвітло". Застосування світильників без розсіювачів та екрануючих ґрат заборонено.

Яскравість світильників загального освітлення в зоні кутів випромінювання від 50 до 90 град. з вертикаллю в повздовжній та поперечній площинах має становити не більше ніж 200 кд/м^2 , захисний кут світильників – не менше ніж 40 град.

Світильники місцевого освітлення повинні мати просвічуючий відбивач із захисним кутом, не меншим ніж 40 град. Слід передбачити обмеження прямої блискоті від джерел природного та штучного освітлення. При цьому яскравість світлих поверхонь (вікна, джерела штучного освітлення), що розташовані в полі зору повинна бути не більше ніж 200 кд/м^2 .

Необхідно обмежувати відбиту блискоті на робочих поверхнях відносно джерел природного і штучного освітлення. При цьому яскравість білків на екрані ВДТ має не перевищувати 40 кд/м^2 , а яскравість стелі в разі застосування системи відбитого освітлення 200 кд/м^2 .

Показник осліпленості у разі використання джерел загального штучного освітлення у виробничих приміщеннях має не перевищувати 20, а показник дискомфорту в адміністративно-громадських приміщеннях має бути не більше за 40.

4.4 Вентиляція приміщень

Вентиляцію з механічним спонуканням (далі - механічна вентиляція) необхідно передбачати [37]:

а) якщо метеорологічні умови та чистота повітря не можуть бути забезпечені вентиляцією з природним спонуканням (далі – природна вентиляція);

б) для приміщень та зон без природного провітрювання.

Допускається проектувати змішану вентиляцію з частковим застосуванням систем природної вентиляції (ежекційну систему вентиляції і використаннястато-динамічних дефлекторів як систем природної і комбінованої вентиляції) для подачі або видалення повітря.

У приміщеннях із природним освітленням відповідно до ДБН В.2.5-28-2018 крізь світлові прорізи у зовнішніх огорожувальних конструкціях і з об'ємом на кожного працюючого не менше ніж 40 м^3 або 30 м^3 (для громадських або виробничих приміщень відповідно) допускається, за обґрунтування, застосовувати періодичне провітрювання через фрамуги, квартирки.

Природну витяжну вентиляцію для житлових, громадських, адміністративних та побутових приміщень треба розраховувати на різницю густини зовнішнього повітря з температурою 5°C та внутрішнього повітря з температурою для холодного періоду року. Надходження зовнішнього повітря у приміщення слід передбачати через спеціальні припливні пристрої у зовнішніх стінах або у вікнах. Для квартир і приміщень, в яких за температури зовнішнього повітря 5°C не забезпечується видалення нормованих витрат повітря, необхідно передбачати механічну витяжну вентиляцію.

Природну вентиляцію для виробничих приміщень слід розраховувати:

- на різницю густини зовнішнього та внутрішнього повітря при розрахункових параметрах перехідного періоду року для всіх опалюваних приміщень, а для приміщень з надлишками теплоти – за розрахунковими параметрами теплого періоду року;

- на діювітру при швидкості 1 м/с у теплий період року – для приміщень без надлишків теплоти.

Механічну припливну вентиляцію з подачею зовнішнього повітря, що забезпечує постійний підпір повітря цілодобово і цілорічно, слід передбачати у приміщеннях машинних відділень ліфтів будівель категорій А і Б за вибухопожежною та пожежною небезпекою, а також у тамбур-шлюзах:

- приміщень категорій А та Б;

– приміщень з виділенням шкідливих газів або пари 1-го та 2-го класів небезпеки. Улаштування загального тамбур-шлюзу для двох і більше приміщень категорій А і Б не допускається.

Припливно-витяжну або витяжну механічну вентиляцію слід передбачати для примків завглибшки 0,5 м і більше, а також для оглядових каналів, які потребують щоденного обслуговування та розташовані у приміщеннях категорій А та Б або у приміщеннях, в яких виділяються шкідливі гази, пара або аерозолі питомою густиною, більшою за густину повітря.

Стельові вентилятори та вентилятори-віяла (окрім тих, які застосовують для повітряного душування робочих місць) необхідно передбачати додатково до систем припливної вентиляції для періодичного збільшення швидкості руху повітря у теплий період року вище допустимої:

а) у будівлях громадських, адміністративно-побутових та виробничих, розташованих у IV та V кліматичному районах відповідно до ДСТУ-Н Б В.1.1-27, а також згідно з завданням на проектування - в інших кліматичних районах;

б) у виробничих будівлях на постійних робочих місцях у разі опромінення променистим тепловим потоком з інтенсивністю більше 140 Вт/м².

Повітряне душування зовнішнім повітрям постійних робочих місць слід передбачати:

а) у разі опромінення променистим тепловим потоком зі щільністю більше 140 Вт/м²;

б) для забезпечення концентрації шкідливих речовин менше ГДК у повітрі робочої зони при відкритих технологічних процесах, які супроводжуються виділенням шкідливих речовин, і неможливістю улаштування укриття або місцевої витяжної вентиляції.

Очищення повітря від пилу в системах механічної вентиляції та кондиціонування повинно забезпечувати вміст пилу в повітрі, що подається, не більше ніж:

- ГДК в атмосферному повітрі населених пунктів - при подачі його до приміщень житлових та громадських будівель;
- 30 % від ГДК у повітрі робочої зони - при подачі його до приміщень виробничих та адміністративно-побутових будівель;
- 30 % від ГДК у повітрі робочої зони з частинками пилу розміром не більше ніж 10 мкм – при подачі його до кабіни кранівника, пультів керування, зони дихання робітників, а також при повітряному душуванні;
- Допустимих концентрацій за технічними умовами на вентиляційне обладнання та повітроводи.

4.5 Гігієна праці та виробнича санітарія

Оптимальними параметрами температури у кабінеті є 19-21, припустимими 18-22, відносна вологість повітря 62-55% .

У кабінеті ж слід здійснювати наскрізне провітрювання підвищення якісного складу повітря, щодня проводити вологе прибирання.

На підвищення вологості повітря варто використовувати зволожувачі. У кабінеті ж має бути штучне і природне освітлення. Основний потік природного світла може бути зліва, заборонено справа, ззаду і попереду працюючого за комп'ютером. На вікнах повинні бути фіранки вдвічі більше ширини вікна. Забороняється застосовувати для вікон чорні фіранки.

Кабінет, де перебувають комп'ютери належить до пожежонебезпечних приміщень категорії «Б», тож необхідно мати вуглекислотний вогнегасник.

Робоче місце працюючого за комп'ютером передбачено обладнати спеціальними меблями: обертовим стільцем з змінюючою висотою сидіння і кута нахилу спинки.

Під час роботи комп'ютера забороняється:

- залишати комп'ютер без нагляду;
- проводити ремонт;

- знімати кришку корпусу з комп'ютера.

Тривалість безперервної роботи за комп'ютером без регламентованої перерви не має перевищувати 2 години. Перерва вводиться з метою зниження нервово-емоційної напруги, втоми зорового апарату, усунення впливу гіподинамії і гіпокінезії. Рівень шуму під час роботи комп'ютерів не повинен перевищувати 50дБА.

Конструкція монітора має передбачати заходи, щоб забезпечити хорошу видимість зображення, незалежно від зовнішнього освітлення. Залежно від призначення й області застосування відео термінали можна розділити на такі групи:

- група А – кольорові монітори лише демонстраційних цілей.
- група Б – кольорові монітори для персональної роботи;
- група У – монохромні монітори.

Категорично забороняється використання на робочому місці електронагрівальних приладів з відкритим нагрівальним елементом або відкритим вогнем.

Недотримання вимог до мікроклімату приміщення може лише різко знижувати продуктивності праці, викликати втрати робочого дня через збільшеного числа помилок у роботі, також може призвести до функціональних розладів чи до хронічних захворювань органів дихання, нервової системи, імунної системи.

У аварійних ситуаціях комп'ютер потрібно терміново відключити від мережі:

- при відключенні електричної енергії;
- під час пожежі;
- уразі запаху диму.

4.6 Ергономічна організація робочого місця

Навіть саме ергономічне устаткування у світі не допоможе вам уникнути захворювань, якщо використовувати його неправильно. Дотримуючись простих порад з ергономічної організації робочого місця, можна припинити подальший розвиток захворювань.

Поради по організації робочого простору: близькій зоні відповідає область, охоплена рукою з притиснутим до тулуба ліктем, дальньої зоні – область витягнутої руки.

Робота із клавіатурою: неправильне становище рук для друку на клавіатурі призводить до захворювань суглобів кистей рук. Кисті рук слід тримати на певному місці, лікті тримати паралельно поверхні столу й під прямим кутом до плеча.

Розташування монітора: монітор, зазвичай, розташовується надмірно близько. Альтернативна відстань монітору від користувача 600-700 мм.

Крісло має забезпечувати фізіологічно раціональну робочу позу, коли він не порушується циркуляція крові й немає інших шкідливих впливів. Крісло обов'язково має бути з підлокітниками і можливість повороту, зміни висоти і кута нахилу сидіння і спинки. Бажано мати можливість регулювання висоти і відстані між підлокітниками, відстані від спинки до переднього краю сидіння. Важливо, щоб усе регулювання були незалежними, легко здійсненими і мали надійну фіксацію. Крісло має бути регульованим, з можливістю обертання, щоб дотягтися до далеко розташованих предметів. Правильно на кріслі слід сидіти так: пересунутися у кріслі, сівши на передню його частину. Стійко поставивши ступні на ширину плечей, нахилите тулуб вперед приблизно до кута 70 градусів стосовно підлозі, намагаючись не згинати попереk. У досягнутої позицією не важко вважати, що колінні суглоби зігнуті з точки 90 градусів, а тазостегнові перебувають у оптимальному становищі.

Далі не буде важко відвести сідниці від сидіння й поволі встати, стежачи за синхронністю руху між колінними і тазостегновими суглобами і випрямленням тулуба. Ви убезпечите свій хребет від ушкоджень, якщо зможете навчитись сидати з вертикального становища, дотримуючись

зворотню послідовність дій, рекомендованих на підйом з цього становища сидючи.

4.7 Електробезпека

4.7.1 Загальні положення

До персоналу з I групою з електробезпеки відносяться особи, які не мають спеціальної електротехнічної підготовки, але які мають елементарне уявлення про небезпеку електричного струму. У персоналу з I групою по електробезпеці щорічно перевіряють знання та періодично інструктують з питань охорони праці (1 раз в 6 місяців). Особи неелектричного персоналу зобов'язані виконувати тільки ту роботу, яка доручена безпосереднім керівником і засоби виконання якої вивчені. У разі, коли вони не можуть виконати роботу не порушуючи вимог безпеки праці, вони повинні звертатися за роз'ясненнями до особи, яка доручила цю роботу. Не електротехнічний персонал, помітивши зіпсованості в електрообладнанні, електричній мережі, обірвані або пошкоджені проводи, зобов'язаний:

- попередити працівників про небезпеку;
- повідомити відповідну особу з адміністрації про випадковість.

Вимоги цієї інструкції обов'язкові для осіб не електротехнічного персоналу.

4.7.2 Вимоги безпеки до початку роботи

Перед початком роботи з електрообладнанням (касовий апарат, факс, комп'ютери тощо) або в місцях, де можливе ураження електрострумом, працівник зобов'язаний простежити:

- щоб на всіх доступних для дотику струмоведучих частинах електрообладнання були огороження, захисні кожухи, захисні приладдя;
- електрощити та рубильники закриті металевими кожухами;
- вимикачі та перемикаючі пристрої були в налагодженому стані.

4.7.3 Вимоги безпеки під час роботи

При роботі з електрообладнанням:

- увімкнути і переконатися протягом однієї-двох хвилин (на холостому ході) в налагодженості обладнання і розпочати роботу;
- дотримуватись правил експлуатації, викладених в технічній документації (описі);
- не користуватися пошкодженою пусковою апаратурою (розбитими вимикачами, штепселями, кнопковими пультами), а вимагати, щоб вона була полагоджена;
- стерегтися рухомих частин в небезпечних зонах;
- при виході, перерві в роботі, припиненні подачі електроенергії, у разігоріння обмоток електродвигуна або електропроводом – вимикати;
- без відома адміністрації, не дозволяти нікому працювати на закріпленому за тобою обладнанні;
- вимагати, щоб дроти, які підводять до апарату електричний струм, розташовані нижче 2 м від підлоги, були в надійній ізоляції, або покривались би коробами, або проведені були в трубі.

При прибиранні робочого місця:

- дотримуйся безпечної відстані від струмопровідних елементів не доторкаючись до оголених або погано ізольованих проводів;
- проводити прибирання поблизу електрообладнання лише тільки після того, як переконаєшся, що струм вимкнений;
- при наявності електроструму на корпусах апаратів, на радіаторах (батареях), трубопроводах, тощо, припинити роботу.

4.7.4 Дія електричного струму на людський організм

Розрізняють:

- електричні удари, тобто випадки, коли проходження електричного струму вражають організм в цілому;

- електротравми: опік, металізація шкіри, електричні знаки;
- осліплення вольтовою дугою і ураження органів чуття акустичним ударом.

Струм силою від 0,01-0,05 ампера є дуже небезпечним, а від 0,05 ампера та вище – смертельним. Напруга до 42 змінного струму, 110 – постійного, при нормальних умовах, а в сирих приміщеннях до 12 В – є небезпечним для життя людини.

Наявність вологи, поту і пороху знижує опір шкіри та збільшує небезпеку ураження струмом. Робітник при закінченні роботи повинен навести порядок на робочому місці та повідомити про закінчення робіт безпосередньому керівнику.

4.7.5 Заходи першої допомоги при ураженні струмом

Людину котра потрапила під дію напруги, слід відразу ж звільнити від дії струму, відключивши комп'ютер чи відкинувши електропроводи. Якщо струм вимкнути неможливо, необхідно одразу відтягти постраждалого від проводу, користуючись гумовими рукавичками, палицею, через сухий одяг або іншими непровідниками, торкаючись лише одягу постраждалого. До прибуття лікаря постраждалому надати першу допомогу. У перші хвилини ураження потрібно починати штучне дихання, непрямий масаж серця.

ВИСНОВКИ

Таким чином, в результаті проведеного дослідження теоретичних та практичних аспектів оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Ліквідність підприємства – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів. А платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

2. Аналіз ліквідності та платоспроможності здійснюється за двома напрямками: аналіз ліквідності балансу та розрахунок відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

3. Основним джерелом інформації для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства виступає фінансова звітність.

4. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства є складовою загального аналізу фінансового стану підприємства, який базується на положеннях нормативно-правових актів України, а також актів компетентних органів державної влади.

5. Проведений аналіз ліквідності і платоспроможності АТ «Завод «Екватор» в 2019-2020 роках дозволяє зробити наступні висновки:

5.1. В 2019 - 2020 роках спостерігається позитивна тенденція зростання валюти балансу. Це свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства і заслуговує позитивної оцінки. Збільшення валюти балансу пов'язане зі збільшенням вартості оборотних активів АТ «Завод «Екватор» на 24,73%, а також зі збільшенням вартості необоротних активів на 8,21%.

5.2. Збільшення питомої ваги оборотних коштів в структурі активів підприємства за два роки на 1,96 % свідчить про прискорення оборотності всього майна підприємства.

5.3. На зростання загальної величини всіх фінансових ресурсів підприємства вплинуло збільшення джерел як власних коштів, так і позикових. Власний капітал АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 роки збільшився за абсолютною величиною на 1,19%, а за питомою вагою зменшився на 1,33%. Позиковий капітал за цей період збільшився на 27,04 %, а за питомою вагою - на 1,33%.

5.4. Аналіз структури капіталу АТ «Завод «Екватор» показує, якщо на кінець 2018 року співвідношення між джерелами власних і позикових засобів було на рівні 69,11% проти 30,89%, то вже на кінець 2020 року структура змінилася і складала 67,78% джерел власних засобів проти 32,22% позикових. Тобто на підприємстві зменшилася питома вага власного капіталу в структурі капіталу. Це має негативний характер, оскільки АТ «Завод «Екватор» стає більш залежним від зовнішніх джерел фінансування. Але розподіл джерел власних і позикових засобів протягом 2019-2020 років є задовільним, що свідчить про фінансову стійкість підприємства.

5.5. Аналіз ліквідності балансу за 2019-2020 роки показав, що на кінець 2018, 2019 і 2020 років з 4 нерівностей не виконується одна - ця перша нерівність. Це свідчить про те, що баланс не є абсолютно ліквідним. Також це положення погіршується тим, що найбільш ліквідні активи не можна замінити менш ліквідними. Невиконання першої нерівності пояснюється високим показником поточної заборгованості на кінець 2018, 2019 і 2020 років. Виконання четвертої нерівності свідчить про наявність у підприємства власного оборотного капіталу.

5.6. Протягом 2019–2020 років спостерігається тенденція поступового зменшення показника загальної платоспроможності, що свідчить про зниження платоспроможності АТ «Завод «Екватор» та погіршення структури його активів і пасивів.

5.7. Протягом досліджуваного періоду всі коефіцієнти ліквідності вищі за нормативні значення, тобто АТ «Завод «Екватор» є платоспроможним. Але спостерігається негативна тенденція зростання коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості. При нормативі 1 цей показник на кінець 2020 року складав 1,96, тобто на 1 грн. дебіторської заборгованості АТ «Завод «Екватор» залучало 1,96 грн. кредиторської заборгованості.

5.8. Показник поточної платоспроможності має негативне значення протягом 2019-2020 років, що свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства як на кінець 2018 року, 2019 року, так і на кінець 2020 року. В 2019-2020 роках спостерігається зростання показника поточної неплатоспроможності АТ «Завод «Екватор». Однак АТ «Завод «Екватор» не має ознак критичної неплатоспроможності.

Отже, на підприємстві необхідно здійснювати заходи щодо підтримки на достатньому рівні ліквідності і платоспроможності підприємства.

6. В третьому розділі роботи запропоновані заходи для підтримання ліквідності і платоспроможності АТ «Завод «Екватор» на достатньому рівні:

- розробка та впровадження системи фінансового прогнозування та планування на АТ «Завод «Екватор»;

- систематичний аналіз показників ліквідності і платоспроможності підприємства, що дозволить своєчасно приймати заходи з антикризового управління;

- розробка системи управління оборотними активами підприємства, яка дозволить здійснювати аналіз та визначати оптимальний обсяг і структуру оборотних активів. Така система повинна включати складові, які відповідають елементам оборотних активів підприємства, а саме: управління виробничими запасами, управління дебіторською заборгованістю (факторинг, врахування та дисконтування векселів, примусове стягнення); управління грошовими коштами;

- зменшення обсягу поточних зобов'язань за рахунок зменшення суми постійних та умовно-змінних витрат витрат (в тому числі витрат на утримання

управлінського персоналу); подовження строків кредиторської заборгованості;

7. Здійснено прогнозування фінансової звітності підприємства АТ «Завод «Екватор» на 2021 рік та оцінка фінансових показників діяльності АТ «Завод «Екватор» за даними прогнозованої звітності.

Розраховані показники свідчать, що при дотриманні прийнятих рішень:

- основні показники ліквідності і платоспроможності коефіцієнти абсолютної, швидкої і поточної ліквідності залишаться на достатньому рівні;
- коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості знизиться, що свідчить про підвищення платоспроможності підприємства;
- загальний показник платоспроможності підприємства підвищився, що свідчить про підвищення платоспроможності підприємства та покращення структури його активів і пасивів;
- обсяг власного оборотного капіталу збільшиться на 9,0%;
- позитивним моментом слід вважати також і покращення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом;
- підвищиться значення коефіцієнту співвідношення активів, що свідчить про зміни у структурі майна в бік збільшення питомої ваги мобільних активів;
- позитивним є збільшення власного капіталу за рахунок отримання прибутку на 6,4%;
- збільшиться коефіцієнт автономії, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства;
- в 2021 році підвищиться ефективність використання сукупних активів (капіталу).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бержанір І.А. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств. *Финансы, учет, банки*. 2014. Вып. 1. С. 43-48.
URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Fub_2014_1_7
2. Чемчикаленко Р.А., Майборода О.В., Дьякова Ю.Ю. Напрями підвищення ефективності оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2017. №12. С. 642-648. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/106.pdf
3. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства *Вісник ТНЕУ*. 2008. №4. С. 120-124. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/26811/1/%D0%9A%D0%BE%D1%82%D0%BB%D1%8F%D1%80.PDF>
4. Прыкина Л.В. Экономический анализ предприятия: учебник. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. 360 с.
5. Ефимова О.В. Финансовый анализ: современный инструментарий для принятия экономических решений. Изд-во Омега-Л, 2010. 351 с.
6. Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2006. 224 с.
7. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. М.: Финансы и статистика, 2012. 310 с.
8. Ольховський А.М., Шемчук Є.В., Вдовиченко В.О. Ліквідність і платоспроможність підприємства: концептуальний підхід. *Фінанси України*. – 2009. № 5. С. 118-123.
9. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Міленіум, 2009. 160 с.

10. Костырко Р.А. Финансовый анализ: учебное пособие. Х.: Фактор, 2007. 784 с. URL: http://dspace.cibs.ubs.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1470/Kostyrko_Financial_analysis.pdf?sequence=1&isAllowed=y
11. Горбатенко А.А. Оцінка платоспроможності підприємства в кризових умовах. *Вісник Української академії Банківської Справи*. 2009. № 1(26). С. 31-40.
12. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М.Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2010. 592 с.
13. Фінансовий аналіз : навч. посібник. / Т.Д. Косова, І.В. Сіменко та ін. К., Центр учбової літератури, 2013. 440 с.
14. Мних Є.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2005. 472 с.
15. Уткін Е. А. Антикризове управління. М. : ТАНДЕМ «Екос», 2008. 330 с.
16. Салига С.Я., Дацій Н. В. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2010. 439 с.
17. Петриків М. А. Управління оборотними активами підприємства: наукова робота. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2017. 100 с.
18. Рогов, Г.К. Фінанси підприємства: навчальний посібник. Миколаїв: УДМТУ, 2007. – 135 с.
19. Філімоненков О.С., Дема Д.І. Фінанси підприємств: Підручник. К.:Алерта, 2009. 496 с.
20. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: підручник / Р. А. Слав'юк. – К.: Знання, 2010. 550 с.
21. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf>

22. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2007. 554 с.

23. Картава Ю.О. Управління ліквідністю підприємства: наукова робота. Українська академія банківської справи Національного банку України. – Суми, 2010. – 104 с.

24. Матюшенко І.Ю. Основи фінансового менеджменту: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 220 с.

25. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навчальний посібник – 3-тє вид. виправлене. та доповнене. / М.Я. Коробов. К. : Знання, 2013. 240 с.

26. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України № 2597-VIII від 18.10.18. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2597-19> (дата звернення 29.05.2021).

27. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.06 № 14. URL: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>

28. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій: затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 № 81. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>

29. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>

30. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 № 22. URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>

31. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26.01.2001 № 49/121. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

33. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ №433 від 28.03.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>

34. Офіційний сайт АТ «Завод «Екватор». URL: <http://zavod-ekvator.com/>

35. Фінансова звітність АТ «Завод «Екватор» за 2019-2020 рр. URL: <https://smida.gov.ua/db/prof/14308032>

36. Подольська В. О., Ярош О.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2011. 488с.

37. Основи охорони праці : підручник / К.Н. Ткачук та ін.: під ред. К.Н.Ткачук. К.: Основа, 2011. 480 с.

38. Про охорону праці: Закон України № 2694-XII від 14.10.92: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

Баланс АТ «Завод «Екватор» (тис.грн.)

Актив	Код рядка	На кінець 2018	На кінець 2019	На кінець 2020
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	425	361	286
первісна вартість	1001	1 239	1 249	1 249
накопичена амортизація	1002	-814	-888	-963
Незавершені капітальні інвестиції	1005	13 254	1 824	21 588
Основні засоби	1010	78 099	86 864	78 491
первісна вартість	1011	186 297	209 066	205 304
знос	1012	-108 198	-122 202	-126 813
інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються		-	-	-
за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	1502	1 220	577
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I.	1095	93 280	90 269	100 942
II. Оборотні активи				
Запаси, у тому числі	1100	169232	279768	288729
виробничі запаси	1101	79336	109519	93693
незавершене виробництво	1102	57 472	89 651	84 632
готова продукція	1103	32424	80598	110404
товари	1104	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	119232	92550	95178
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	10456	13941	9208
з бюджетом	1135	5814	1415	1080
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	126661	110281	135039
Витрати майбутніх періодів	1170	9	12	18
Інші оборотні активи	1190	4081	9328	13934
Усього за розділом II.	1195	435485	507295	543186
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-
Баланс	1300	528 765	597 564	644 128

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	На кінець 2016	На кінець 2017	На кінець 2018
1	2	3	4	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий капітал)	1400	998	998	998
Капітал у дооцінках	1405	-	-	-
Додатковий капітал	1410	26 380	26 380	26 380
Резервний капітал	1415	108	108	108
Нерозподілений прибуток(непокритий збиток)	1420	337 959	398 319	409 153
Неоплачений капітал	1425	-		
Вилучений капітал	1430	-		
Усього за розділом I.	1495	365 445	425 805	436 639
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	306	306	306
Довгострокові кредити банку	1510	-	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	100	100	100
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	-
Цільове фінансування	1525	133	10	22
Усього за розділом II.	1595	539	416	428
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	14 636	7 398	
Поточна кредиторська заборгованість за:			0	0
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-		
товари, роботи, послуги	1615	70 218	88 543	130 123
розрахунками з бюджетом	1620	4 853	1 768	6 893
у тому числі з податку на прибуток	1621	3954	916	1155
розрахунками зі страхування	1625	1 955	2 281	2 619
розрахунками з оплати праці	1630	3 607	3 517	3 183
одержаними авансами	1635	65 088	63 528	58 574
розрахунками з учасниками	1640	9	9	9
Поточні забезпечення	1660	-	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	2 415	4 299	5 660
Усього за розділом III.	1695	162718	171343	207061
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
	1700	-	0	0
Баланс	1900	528 765	597 564	644 128

Звіт про фінансові результати АТ «Завод «Екватор»

Стаття	Код рядка	2018	2019	2020
1	2	3	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	389260	231400	235784
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-232343	-109604	-168061
Валовий: прибуток	2090	156917	121796	67723
збиток	2095	-		
Інші операційні доходи	2120	126742	25606	49929
Адміністративні витрати	2130	-28820	-32958	-26642
Витрати на збут	2150	-5329	-4110	-5527
Інші операційні витрати	2180	-134123	-35783	-71304
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	115387	74551	14179
збиток	2195	-	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-	-
Інші доходи	2240	2213	420	3171
Фінансові витрати	2250	-88	-486	-115
Втрати від участі в капіталі	2255			
Інші витрати	2270	-2255	-549	-3244
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	115257	73936	13991
збиток	2295			
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-20872	-13576	-3157
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	94385	60360	10834
збиток	2355	-	-	-